

Oude Maas | juni 2016

Natura 2000 Deltawateren

Beheerplan 2016-2022

Colofon

Uitgegeven door	Ministerie van Infrastructuur en Milieu Rijkswaterstaat
Informatie	www.rijkswaterstaat.nl
Telefoon	0800-8002 (gratis)
Uitgevoerd door	Rijkswaterstaat Zee en Delta en Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid i.s.m. Royal HaskoningDHV
In samenwerking met	Provincie Zuid-Holland, Provincie Zeeland, Provincie Noord-Brabant en ministerie van Economische Zaken
Kwaliteitsborging	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving en Rijkswaterstaat Corporate Dienst
Datum	17 juni 2016
Status	Beheerplan

Inhoud

	Samenvatting—5
	Inleiding—8
1	Kenmerken van de Oude Maas—9
1.1	Belangrijke ecologische waarden in de Oude Maas—9
1.2	Abiotische kenmerken—9
1.3	Activiteiten en beheer in de Oude Maas—12
2	Instandhoudingsdoelstellingen—14
2.1	Uitwerking van doelen in omvang, ruimte en tijd en huidige situatie—14
2.1.1	Habitattypen—15
2.1.2	Habitatsoorten—18
3	Instandhoudingsmaatregelen—22
3.1	Maatregelen uit reeds vastgesteld beleid—22
3.2	Aanvullende instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000—24
4	Activiteiten en mitigatie—26
4.1	Stikstofdepositie en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)—27
4.2	Vrijgestelde activiteiten zonder specifieke voorwaarden—28
4.3	Vrijgestelde activiteiten met specifieke voorwaarden—28
4.4	Vergunningplichtige activiteiten die afzonderlijk zo blijven—33
4.5	Niet vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist—34
5	Worden de doelen bereikt?—35
5.1	Habitattypen—35
5.2	Habitatsoorten—36
	Bijlage A Activiteiten Oude Maas zonder significante gevolgen en niet Nb-wet vergunningplichtig—38
	Bijlage B Synopsistabel—40
	Bijlage C Detailkaarten—41

Samenvatting

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden in de lidstaten van de Europese Unie (EU). De EU heeft dit netwerk ingesteld omdat de natuur en de biodiversiteit (soortenrijkdom) in Europa al decennia lang snel achteruitgaan. De Oude Maas is als Natura 2000-gebied onderdeel van dit netwerk. Het is aangewezen om specifieke natuurwaarden in stand te houden. Zo draagt de Oude Maas bij aan het behoud van de Europese biodiversiteit.

Kenmerken van de Oude Maas

Het Natura 2000-gebied Oude Maas is een rivierloop ten zuiden van Rotterdam. Bovenstrooms staat de Oude Maas in verbinding met de Lek, de Merwede en de Waal en Maas. Benedenstrooms mondt de Oude Maas uit in de Nieuwe Waterweg. Voor het Natura 2000-gebied Oude Maas zijn, op grond van de Habitatrichtlijn, een aantal slikken, platen, gorzen en grienden aangewezen. De zomerpolders, het intergetijdengebied en de ondiepwaterzones vallen ook binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Het riviergedeelte van de Oude Maas is niet als Natura 2000-gebied aangewezen. De Oude Maas staat onder invloed van de getijdenwerking uit de Nieuwe Waterweg en deels uit het Haringvliet. De smalle uiterwaarden van de Oude Maas vormen één van de grootste, nog resterende, zoetwatergetijdengebieden van ons land. Ze zijn van internationaal belang door de uitgestrekte wilgenbossen (vloedbossen), de soortenrijke (riet)ruigtes en als leefgebied voor de noordse woelmuis en de bever. De gorzen en vloedbossen die in het gebied voorkomen, zijn nog wel op andere plaatsen in Nederland te vinden. Maar de omvang en biodiversiteit is langs de Oude Maas veel groter.

De getijdendynamiek is door de afsluiting van het Haringvliet afgenomen. Daardoor worden hoge delen van het gebied bij hoogwater niet meer regelmatig overspoeld. Hierdoor is het proces van sedimentatie en erosie veranderd. De vorming van zandplaten, en van de slikkige randen rond deze platen, treedt hierdoor niet meer op. Het getij is echter nog steeds een dominante milieufactor in het gebied. De huidige natuurwaarden in de Deltawateren zijn, in de loop der tijd, ontwikkeld in sterke samenhang met de menselijke activiteiten in het gebied. Naast de rijke natuur, kent de Oude Maas namelijk een groot aantal gebruiksfuncties. De belangrijkste is beroepsscheepvaart. Daarnaast wordt het gebied gebruikt voor: de aan- en afvoer van water, visserij, recreatie en onderzoeks- en monitoringsactiviteiten.

De afgelopen jaren is onderzocht wat er nodig is om de natuurdoelen voor het gebied te realiseren. Daarbij is gekeken naar:

- knelpunten in het ecosysteem met negatieve gevolgen voor de natuurwaarden;
- maatregelen uit vastgesteld beleid die positief kunnen bijdragen aan de natuurdoelen;
- aanvullende maatregelen die nodig zijn om de doelen te realiseren;
- activiteiten die nu in het gebied plaatsvinden en mogelijk invloed hebben op de natuurwaarden;
- voorwaarden voor vrijstelling van de vergunningplicht (in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet));
- en/of mitigerende maatregelen die zorgen voor borging van doelbereik van instandhoudingsdoelstellingen voor alle activiteiten die in het beheerplan toegestaan worden.

De uitkomsten van dit onderzoek beschrijven we uitgebreid in dit beheerplan. In de komende alinea's vatten we samen wat de belangrijkste punten zijn in het beheerplan, welke maatregelen worden uitgevoerd om de doelstellingen te realiseren en wat de gevolgen zijn voor gebruikers.

Het gaat goed met verschillende beschermde habitattypen en soorten in de Oude Maas. Dit geldt voor de habitattypen 'slikkige rivieroever', 'vochtige alluviale bossen (zachtouthoobossen)' en de Habitatrichtlijnsoort bever. Er zijn echter ook knelpunten waar de komende jaren aan gewerkt moet worden. Of waarvoor de maatregelen al in gang zijn gezet. De aandachtspunten zijn vooral de kwaliteit en omvang van het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)', en het leefgebied van de noordse woelmuis.

In de eerste beheerplanperiode nemen we verschillende instandhoudingsmaatregelen en worden in overleg met betrokken partijen menselijke activiteiten gereguleerd via vrijstellingsvoorwaarden, vergunningvoorschriften of mitigerende maatregelen. In onderstaande alinea's geven we per opgave aan welke maatregelen we treffen en of de doelstellingen worden bereikt.

Behoud of uitbreiding kwaliteit habitattypen

In de Oude Maas is de oppervlakte van het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' sterk achteruitgegaan in de afgelopen decennia. Dit komt door het stoppen van beheer (tegengaan van strooiselophoping en bosvorming) en de afname van dynamiek. Om de verslechtering (verdergaande vegetatiesuccessie en verdroging) te stoppen én de oppervlakte uit te breiden zijn dus maatregelen nodig. Die moeten zo gelokaliseerd worden dat ze niet ten koste gaan van waardevolle vochtige bossen en grienden.

De geplande maatregelen (in het kader van Deltanatuur op Klein Profijt en de Visserijgriend) vergroten de getijdeninvloed. De maatregelen bestaan onder ander uit baggerwerkzaamheden, het graven van getijdengeulen en kreken, uiterwaardverlaging, en aanleg natuurvriendelijke oevers. Dit is goed voor de ontwikkeling van het habitatype. We treffen aanvullende maatregelen voor het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)'. Dit om de vegetatie te verjongen (verwijderen wilgen). Dit habitatype lift mee op de maatregelen die primair we uitvoeren voor de kwetsbare noordse woelmuis. Hierdoor zal op verschillende locaties een uitbreiding van 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' plaatsvinden. De doelstelling voor dit habitatype bereiken we binnen de eerste beheerplanperiode.

Behoud optimaal leefgebied voor de noordse woelmuis

De noordse woelmuis komt in de Oude Maas alleen voor in de vochtige tot natte rietlanden. Het noordelijke Deltagebied is in Nederland het grootste en belangrijkste leefgebied voor de noordse woelmuis. Dit komt onder andere omdat hier de concurrerende aardmuis ontbreekt. Door de afgenomen dynamiek in de Oude Maas neemt het leefgebied van de noordse woelmuis verder af, zowel in kwaliteit als in omvang. Deze trend staat haaks op de uitbreidingsdoelstelling. Er zijn dus aanvullende maatregelen nodig om de trend te keren en uitbreiding te realiseren.

Een aantal bestaande, of reeds geplande, maatregelen hebben een positieve invloed op het leefgebied van de soort. De maatregelen uit het reeds vastgesteld beleid (Deltanatuur en KRW) vergroten de dynamische en natte omstandigheden. Dit leidt tot nieuwe rietlanden. Met de aanvullende maatregelen willen we het terreinbeheer voor de noordse woelmuis optimaliseren. Het zou goed zijn om delen van

graslanden iets te laten verruigen. Hierdoor ontstaat goed leefgebied voor de noordse woelmuis (meer dekking). Dat kan bijvoorbeeld door delen tijdelijk uit te rasteren, zodat begrazing plaatselijk wordt stopgezet. Of door gedeeltes gefaseerd en cyclisch één keer in een aantal jaar te maaien. In ruigtes die verbossen worden wilgen verwijderd. Dit, op noordse woelmuis en ruigtes gericht terreinbeheer, houdt meer ruigtevegetaties in stand en brengt ruigtevegetatie tot ontwikkeling.

Door het huidige beheer voort te zetten én door het nemen van maatregelen bereiken we de instandhoudingsdoelstelling voor de noordse woelmuis in de eerste beheerplanperiode. In een latere beheerplanperiode willen we de verschillende leefgebieden met elkaar verbinden. Zo gaan we de versnippering van de leefgebieden van de noordse woelmuis tegen.

Regulering huidige activiteiten

Ontwikkeling van de huidige natuurwaarden in de Deltawateren hing in de loop der tijd, zowel in positieve als in negatieve zin, samen met de menselijke activiteiten in het gebied. Ondanks vaak negatieve menselijke invloeden worden de natuurwaarden nog altijd zo belangrijk en uniek gevonden dat ze wettelijke bescherming verdienen. De wettelijke bescherming geldt het niveau van omvang en kwaliteit op het moment van de aanwijzing van de gebieden.

Dit beheerplan bouwt voort op deze sterke relatie tussen menselijke activiteiten en natuur. Het beheerplan richt zich op behoud, en waar nodig en mogelijk versterking, van de bijzondere natuurwaarden. Maar het biedt ook zo goed mogelijk ruimte aan behoud en ontwikkeling van menselijke activiteiten in het gebied. Maar wel binnen de gestelde behoud- en verbeterdoelstellingen.

Het grootste deel van de activiteiten in dit gebied vormt geen belemmering voor het bereiken van de natuurdoelen. Zolang ze niet van echt van karakter veranderen kunnen die dus gewoon doorgaan. Deze activiteiten (de lijst is niet uitputtend) staan in Bijlage A.

Er zijn ook activiteiten die, onder specifieke voorwaarden, via dit beheerplan vrijgesteld worden van de Nb-wet vergunningplicht. In dit gebied gaat dat om:

- bestaande lozingen
- onderzoek en monitoring (ten behoeve van de overheid of terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie)
- muskus- en beverrattenbestrijding
- jacht, beheer en schadebestrijding (volgens de Flora- en faunawet)
- regulier dijkbeheer en -onderhoud door de waterschappen

Andere activiteiten blijven Nb-wet vergunningplichtig, zoals:

- aanleg, groot onderhoud en beheer kabels en leidingen binnen de begrenzing
- dijkversterkingen
- stikstofemissies bij uitbreidingen van industrie, land- en tuinbouwactiviteiten of (gebruik van) infrastructuur
- groot onderhoud/reconstructie wegen en fietspaden binnen de begrenzing
- grootschalige oefeningen calamiteitenbestrijding en reddingsbrigade

Wanneer de vergunningen van deze activiteiten aflopen, moet een nieuwe vergunning, of een verlenging, aangevraagd worden bij het bevoegd gezag.

Inleiding

Aanleiding en doel van het beheerplan

De Europese Unie beschermt de natuurwaarden van Europa. De belangrijkste pijler hiervan is de realisatie van Natura 2000. Natura 2000 is een netwerk van Europese natuurgebieden die belangrijke natuurwaarden hebben. Deze worden beschermd zodat de biodiversiteit behouden blijft.

Het Natura 2000 Beheerplan Deltawateren 2016-2022 bestaat uit een overkoepelend Algemeen deel en zeven gebiedsdelen: Grevelingen, Haringvliet, Hollands Diep, Oosterschelde, Oude Maas, Veerse Meer en Westerschelde & Saeftinghe (zie hoofdstuk 1 van het Algemeen deel voor een toelichting over de opbouw van het beheerplan).

De buitendijkse gronden ten noorden en ten zuiden van de Oude Maas zijn onderdeel van het Natura 2000-netwerk. De Oude Maas zelf is geen onderdeel. Voor het Natura 2000-gebied Oude Maas zijn doelen (instandhoudingsdoelstellingen) geformuleerd die bijdragen aan het behoud van de Europese biodiversiteit. Een beheerplan geeft een handvat voor gebruik en vergunningverlening over een langere periode.

Leeswijzer

Voor u ligt het Natura 2000 Beheerplan Deltawateren 2016-2022 voor het gebiedsdeel Oude Maas. In hoofdstuk 1 worden de kenmerken van de Oude Maas beschreven. Hoofdstuk 2 behandelt de doelen. Hierin staat welke specifieke natuurwaarden worden beschermd, hoe het staat met deze natuurwaarden en wat de beoogde situatie is. Hoofdstuk 3 beschrijft instandhoudingsmaatregelen die bijdragen aan het bereiken van de doelen. Hoofdstuk 4 beschrijft de relatie tussen menselijke activiteiten en Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Dit hoofdstuk geeft ook aan welke voorwaarden we aan activiteiten stellen, om effecten op de doelen te verzachten of te voorkomen. Hoofdstuk 5 beschrijft in hoeverre doelen bereikt worden wanneer activiteiten, met negatieve gevolgen voor de natuur, worden gemitigeerd en maatregelen worden uitgevoerd.

1 Kenmerken van de Oude Maas

Het Natura 2000-gebied Oude Maas bestaat uit een aantal kleine deelgebieden langs de riviertak de Oude Maas in het benedenrivierengebied. De riviertak de Oude Maas zelf is geen onderdeel van het Natura 2000-gebied. De aanduiding Oude Maas gebruiken we in dit beheerplan als verwijzing naar de begrenzing van het Natura 2000-gebied (zie figuur 1.1). Het gebied is niet alleen van belang voor de biodiversiteit, dit Natura 2000-gebied wordt ook door de mens voor van alles gebruikt. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kenmerken van natuur, abiotiek (milieufactoren zonder biologische oorsprong) en menselijke activiteiten beschreven.

1.1 Belangrijke ecologische waarden in de Oude Maas

De Oude Maas is een belangrijk (inter-)nationaal gebied voor (buitendijkse) habitattypen en soorten gebonden aan zoete getijdennatuur.

Zoetwater getijdennatuur

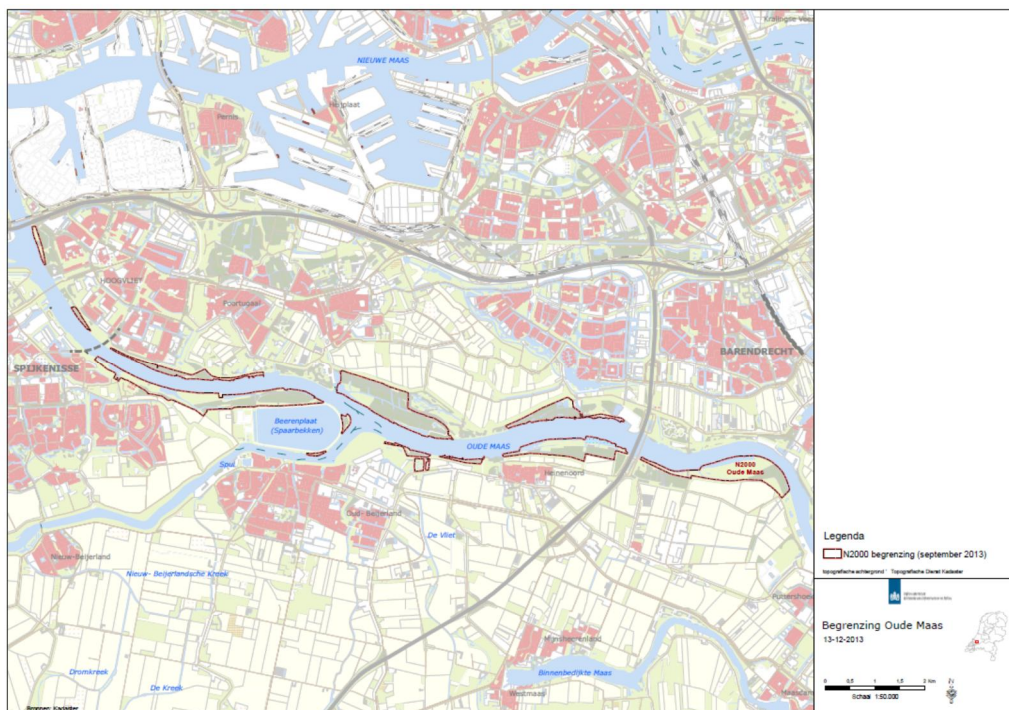
De smalle uiterwaarden van de Oude Maas vormen één van de grootste nog resterende zoetwatergetijdengebieden van ons land. Ze zijn van internationaal belang vanwege de uitgestrekte wilgenbossen (vloedbossen), de soortenrijke (riet)ruigtes en als leefgebied voor de noordse woelmuis en de bever. De gorzen en vloedbossen in het gebied zijn wel nog op andere plaatsen in Nederland te vinden. Maar de omvang en de biodiversiteit is er veel minder dan langs de Oude Maas. Zeldzame plantensoorten zoals de spindotter, het zomerklokje en de bittere veldkers zijn kenmerkend voor de Oude Maas.

1.2 Abiotische kenmerken

Abiotische kenmerken bepalen mede welke natuurwaarden met instandhoudingsdoelstellingen op welke locaties aanwezig (kunnen) zijn. Onderstaande paragrafen beschrijven de abiotische kenmerken die belangrijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen in de Oude Maas.

Ligging en geografie

De Oude Maas is een rivierloop ten zuiden van Rotterdam. Bovenstrooms staat de Oude Maas in verbinding met de Lek, de Merwede/Waal en de Maas. Benedenstrooms mondt de Oude Maas uit in de Nieuwe Waterweg. Voor het Natura 2000-gebied Oude Maas zijn, op grond van de Habitatlijn, enkele slikken, platen, gorzen en grienden aangewezen. Ook zomerpolders, intergetijdengebied en ondiepwaterzones vallen binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Het riviergedeelte van de Oude Maas is niet als Natura 2000-gebied aangewezen. We benoemen de abiotische kenmerken van de rivier wel, omdat ze invloed hebben op de oevergebieden.

Figuur 1.1. Begrenzing Natura 2000-gebied Oude Maas en topografie van Oude Maas en omgeving

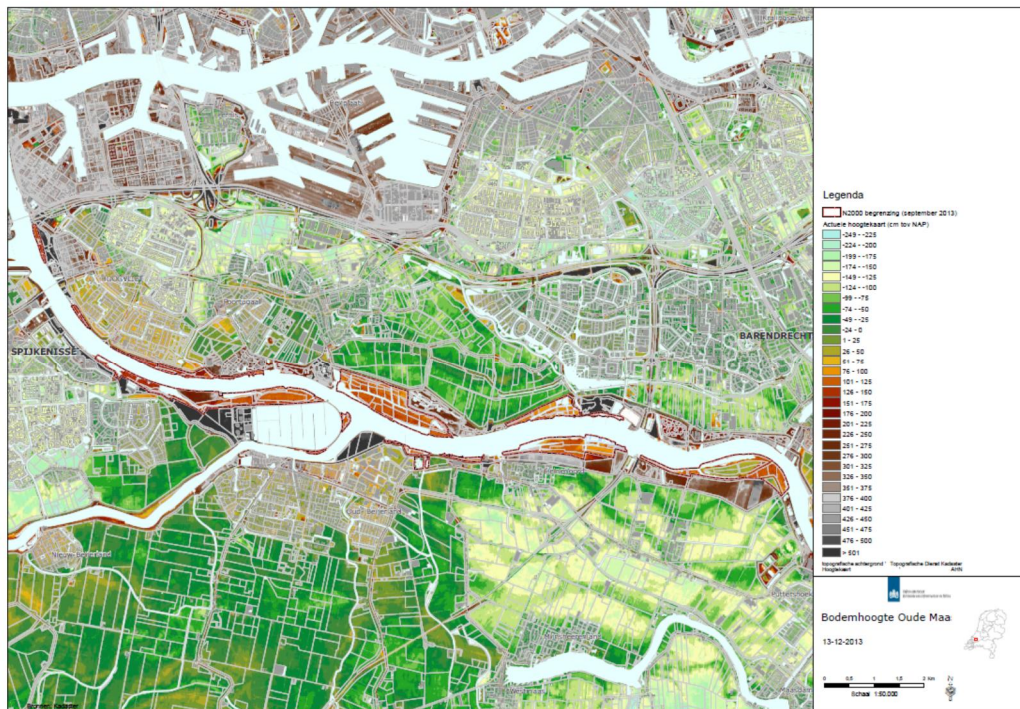
Dammen en sluisen

In de Oude Maas bevinden zich enkele kribben en strekdammen langs de beide oevers. De kribben zijn vooral aangelegd voor de riviernormalisatie. De strekdammen zijn vooral aangelegd om de oever te beschermen.

Bodem en geomorfologie

Het Natura 2000-gebied Oude Maas heeft een oppervlak van 399 hectare. De Oude Maas is een rivier die onder invloed staat van eb en vloed. De getijdendynamiek is er wel afgenomen door afsluiting van het Haringvliet. Hoge delen van het gebied overspoelen daarom bij hoogwater niet meer regelmatig en het proces van sedimentatie en erosie is daardoor veranderd. De vorming van zandplaten en van de slikkige randen rond deze platen treedt hierdoor niet meer op.

De samenstelling van de bodem is niet uniform. Op plaatsen met een hogere stroomsnelheid zijn zandbodems, op plaatsen met een lagere stroomsnelheid slikkige bodems. De kwaliteit van de waterbodem is afhankelijk van het aangevoerde sediment vanuit de Maas en de Rijn.

Figuur 1.2. Hoogtekaart van het Natura 2000-gebied Oude Maas en omgeving.

Waterkwantiteit

De Oude Maas staat onder invloed van de getijdenwerking uit de Nieuwe Waterweg en deels uit het Haringvliet. Deze is van west naar oost steeds minder merkbaar. De getijslag is gemiddeld 1,10-1,55 meter. Het getij varieert gemiddeld tussen 0,3 meter onder NAP bij eb, tot 1,10 meter boven NAP bij vloed. Door de afsluiting van het Haringvliet is de getijdenwerking afgenomen. Het getij is echter nog steeds een dominante milieufactoor in het gebied. Als gevolg van de Deltawerken wordt de grootte van de afvoer nu voor een belangrijk deel bepaald door het lozingsprogramma van de Haringvlietsluizen. In vergelijking met de situatie voor de afsluiting wordt nu meer water door de Oude Maas afgevoerd. Hierdoor schuurt de waterbodem uit. Ook recentere ontwikkelingen hebben consequenties gehad voor de water- en zoutbeweging van de Oude Maas. Door de aanleg van de stormvloedkering De Maeslantkering (1997) in de Nieuwe Waterweg treden geen extreem hoge waterstanden meer op. Ook heeft het openen van de Beerdam (1998) voor hogere stroomsnelheden en een grotere zoutindringing op de Oude Maas gezorgd.

Het benedenstroomse deel van de rivier heeft een sterke vloed- en ebstroom. Door intensieve scheepvaart ontstaat ook veel golflslag en waterbeweging. Bij sterke wind ontstaan flinke windgolven. De Oude Maas vormde vroeger de monding van de Maas. Door het graven van een aantal waterlopen vormt de rivier nu een benedenloop van de Rijn. Het water wordt via twee wegen afgevoerd. Via het Spui en de Dordtse Kil naar het Haringvliet en via het Hartelkanaal en de Nieuwe Waterweg naar de Noordzee.

Ecologische waterkwaliteit

Voor het Natura 2000 Beheerplan Oude Maas is vooral de waterkwaliteit in relatie tot specifieke natuurwaarden van belang. Het blijkt dat de vispopulaties, vaatplanten (macrofyten) en macrofauna in de Oude Maas niet op orde zijn (VenW, 2012e). Normalisatie, oeververdediging en aantasting van natuurlijke

inundatiezones beperken de mogelijkheden voor de ontwikkeling van waterplantzones en gemeenschappen van ongewervelde bodemdieren. Nevengeulen en getijdengeulen zijn aangetast of afgesloten, waardoor de dynamiek in de Oude Maas sterk is afgenomen. Los van Natura 2000 voldoet de waterkwaliteit van de Oude Maas niet op alle locaties aan de normen van de Kaderrichtlijn Water. Hiervoor worden maatregelen genomen. Het doel is om voor 2027 aan de normen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Dit verbetert de waterkwaliteit van de Oude Maas.

1.3 Activiteiten en beheer in de Oude Maas

Menselijke activiteiten in de Oude Maas kunnen invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen in het gebied. In onderstaande paragrafen geven we een samenvatting van die activiteiten en het beheer in het gebied, voor zover die relevant zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen en de toekomstige ontwikkelingen. In de Globale Effectanalyse (Royal Haskoning, 2010) staan de activiteiten in detail beschreven. In hoofdstuk 4 staat een samenvatting van de resultaten van de toetsing van de activiteiten en van de mitigatie van negatieve effecten (wanneer die volgens de toetsing optreden).

Activiteiten in de Oude Maas

De Oude Maas heeft niet alleen een natuurfunctie, maar ook veel gebruiksfuncties. De belangrijkste is de beroepsscheepvaart. Het gebied wordt ook gebruikt voor aan- en afvoer van water, voor visserij en recreatie.

De Oude Maas is een onderdeel van het hoofdvaarwegennet van Rotterdam naar België en Duitsland. De Oude Maas is dus een belangrijke vaarroute voor beroepsscheepvaart. Zowel binnenvaartschepen als zeeschepen maken gebruik van de vaarweg. Voor de recreatievaart is de rivier vooral belangrijk als verbindingsweg naar het Brielse Meer en als onderdeel van de route van, en naar, het Deltagebied. Er zijn verschillende jachthavens in het gebied, wat vaarbewegingen van recreatievaart met zich meebrengt. Hoewel de vaargeul zelf niet binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied valt, kan het gebruik wel effecten hebben (externe werking). Hetzelfde geldt voor de havens, die ook buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied vallen.

De noordoever wordt veel gebruikt voor recreatie. Er zijn veel recreatievoorzieningen (veelal op verhoogde terreinen en grotendeels buiten de Natura 2000-begrenzing). Door de aanleg van wandel- en fietspaden zijn de gebieden toegankelijk. Op de zuidoever is de oeverrecreatie een stuk minder intensief, er zijn wel wat wandel- en fietspaden. Er zijn geen aangewezen zwemwaterlocaties langs de oevers.

Er is beroepsvisserij in de rivier, maar dat ligt buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Vroeger werd aan de oevers van de Oude Maas op grote schaal beroepsmatig riet, biezen en wilgenhout gesneden. Enkele jaren geleden is de exploitatie van biezenvelden gestopt. Wel wordt er in enkele grienden (Rhoonse Grienden, Carnisse Grienden en Klein Profijt) nog griendhout gewonnen (cultuurhistorisch). Ook de eendenkooi van Klein Profijt is nog in gebruik.

Beheer in de Oude Maas

Om natuurgebieden in stand te houden wordt actief natuurbeheer uitgevoerd door Staatsbosbeheer, het Zuid-Hollands Landschap, Rijkswaterstaat, particulieren en het Recreatieschap Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde.

Het Waterschap Hollandse Delta en Rijkswaterstaat beheren en onderhouden de (primaire) waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken. Om de veiligheid te waarborgen worden de dijken waar nodig versterkt. Rijkswaterstaat voert het nautisch beheer van het hoofdvaarwegennet uit en het waterkwaliteitsbeheer. Binnen de Oude Maas is geen peilbeheer, want het gebied staat via de Nieuwe Waterweg in open verbinding met de zee.

Gedurende het jaar zijn er meerdere monitoringsmomenten om de aanwezigheid en verspreiding van vogels, habitatsoorten en vegetatie bij te houden (niet alleen beperkt tot Natura 2000-soorten). Verschillende partijen, zoals de provincie Zuid-Holland, terreinbeheerders, Rijkswaterstaat en vrijwilligers voeren deze monitoring uit. Ook is er monitoring om de waterkwaliteit en de staat van dijken te beoordelen. Deze monitoringsactiviteiten gebeuren vanuit een vliegtuig of een schip, of vanaf het land.

2 Instandhoudingsdoelstellingen

Doel van Natura 2000 is behoud en herstel van de biodiversiteit. Daarom zijn op Europees niveau afspraken gemaakt om bepaalde habitattypen en soorten te beschermen binnen een netwerk van natuurgebieden. Het is dus belangrijk ervoor te zorgen dat de omstandigheden die ervoor zorgen dat die habitattypen en soorten er zijn, behouden worden of waar nodig verbeterd.

De staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken (EZ) (of zijn voorgangers van de ministeries van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) of Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I)) heeft de zeven Natura 2000-gebieden in de Delta definitief aangewezen. Dit gebeurde op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet). In de verschillende aanwijzingsbesluiten ligt vast welke natuurwaarden beschermd worden. Er zijn instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor habitattypen, voor habitatsoorten en voor vogelsoorten. De instandhoudingsdoelstellingen voor habitatsoorten en vogels zijn geformuleerd om zowel de kwaliteit als de omvang van het leefgebied te behouden of te verbeteren.

De instandhoudingsdoelstellingen per Natura 2000-gebied borgen de bijdrage die het gebied levert aan de (op landelijk niveau) realisatie van een gunstige staat van instandhouding. De instandhoudingsdoelstellingen voor de Oude Maas zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Oude Maas (EL&I, 2010a), en hebben alléén betrekking op habitattypen en habitatsoorten.

2.1 Uitwerking van doelen in omvang, ruimte en tijd en huidige situatie

In dit beheerplan geven we een korte beschrijving van de ecologische randvoorwaarden¹ van de soorten en habitattypen en hun ruimtelijke en temporele verspreiding in het Natura 2000-gebied. Vervolgens gaan we in op de doelstellingen en de huidige situatie. Ook geven we aan of het huidige beheer voldoende is, of dat er maatregelen noodzakelijk zijn om de beoogde doelstellingen (behoud, uitbreiding en/of verbetering) te realiseren. De term 'huidig beheer' is veel breder bedoeld dan uitsluitend 'terreinbeheer ten behoeve van natuur'. Met 'huidig beheer' bedoelen we het complex van maatregelen en activiteiten dat nu wordt uitgevoerd en dat een relatie heeft met de natuurwaarden, zoals terreinbeheer, beheer & onderhoud, handhaving, communicatie, mitigerende maatregelen, enzovoorts. Voor een uitgebreide beschrijving per soort en per habitatype verwijzen we naar de Doeluitwerking Deltawateren (2009).

Het Algemeen deel (paragraaf 2.3) van de Doeluitwerking Deltawateren beschrijft een visie over het tempo waarop de instandhoudingsdoelstellingen bereikt moeten en kunnen worden. Samengevat komt deze visie voor de Deltawateren op het volgende neer: optimaliseren van terreinbeheer en waar noodzakelijk activiteiten reguleren om bestaande natuurwaarden te redden, in combinatie met een transitie naar, en een begin van, de ontwikkeling van robuuste systeemnatuur. Voorop staat dat in de eerste beheerplanperiode de verslechtering van habitattypen en leefgebieden van soorten wordt gestopt.

¹ De puntsgewijze beschrijving onder de kopjes 'ecologische randvoorwaarden' in dit hoofdstuk betreffen naast de randvoorwaarden ook beschrijvingen van de kwaliteitskenmerken van habitattypen of leefgebieden. Een vergelijking tussen de ecologische randvoorwaarden en de feitelijke staat van een gebied geeft een aanwijzing of er een verbetering mogelijk is en hoe hierop gestuurd kan worden.

In tabel 2.1 staat hoe de soorten zijn geclusterd. De clustering is gebaseerd op de habitateisen en voedselgewoontes van soorten. De habitattypen vormen een apart cluster. In de Doeluitwerking (2009) is een eerste analyse gemaakt van het doelbereik. In 2012 is op basis van de laatste inzichten een inschatting gemaakt van de bijdrage van maatregelen uit reeds vastgesteld beleid aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Dit is opgenomen in hoofdstukken 2 en 3.

Instandhoudingsdoelstelling	
Habitattypen	Slikkige rivieroever (H3270) Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) (H6430_B) Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen) (H91E0_A)
Habitatsoorten	Bever (H1337) Noordse woelmuis (H1340)

Tabel 2.1. Overzichtstabel instandhoudingsdoelstellingen per cluster voor de Oude Maas.

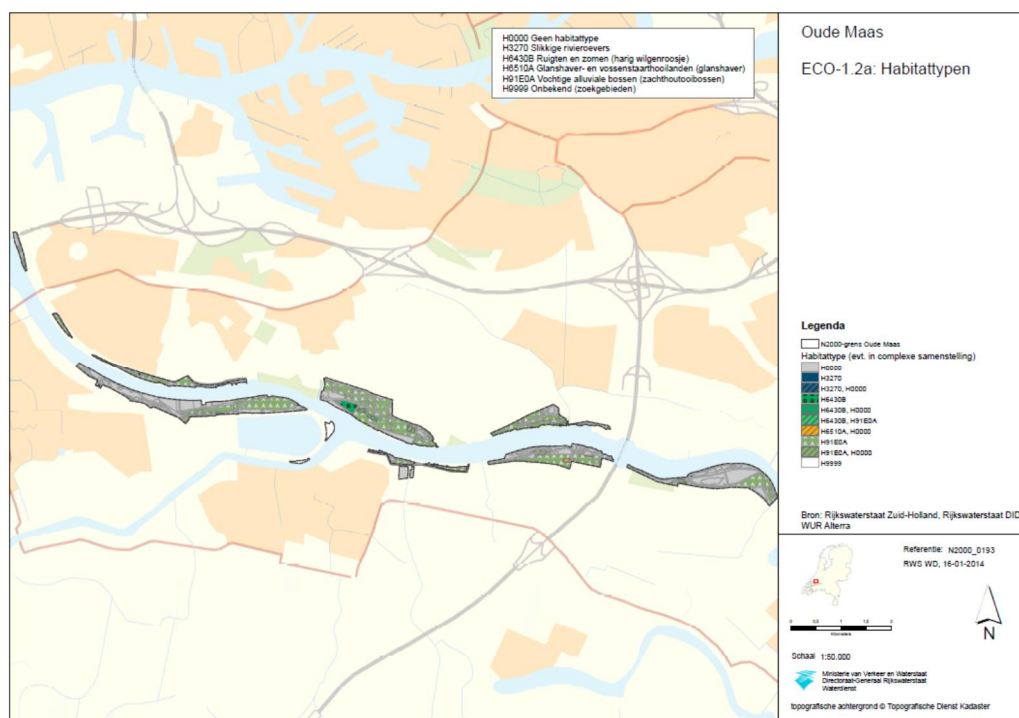
2.1.1 *Habitattypen*

Ruimtelijke verspreiding

De Oude Maas is aangewezen voor drie habitattypen. In figuur 2.1 is de verspreiding hiervan weergegeven.

Het habitatype 'slikkige rivieroever' komt voor langs de oevers van de Oude Maas en langs de dynamische kreken in het gebied. Door de getij-invoed is dit habitatype in de oeverzone goed ontwikkeld, hoewel de slikkige rivieroever slechts in dunne strookjes langs de oevers liggen en dus moeilijk te karteren zijn. In wat groter oppervlak worden slikkige oevers aangetroffen in het Berengat ten westen van de Griendplaat en in het westelijk deel van Klein Profijt. In het noordwestelijk deel (Ruigeplaat, Visserijgriend, Oostpuntgriend) komt het habitatype weinig voor. Hier zijn op veel plaatsen vooroevers aangelegd. Bij openingen in deze vooroevers zijn nog wel kleine arealen slikkige oevers te vinden.

Op grotere schaal komen de habitattypen 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' en 'vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)' voor langs de oevers van de Oude Maas. De habitattypen zijn vaak naast elkaar of in mozaïekvorm te vinden. Het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' is onder andere te vinden bij het Visserijgriend, Klein Profijt en de Carnisse Grienden. Het bestaat deels uit rietlanden met een aantal waardevolle soorten zoals het zomerklokje. In het aanwijzingsbesluit wordt genoemd dat deze vorm van 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' landelijk is beperkt tot het zoetwatergetijdegebied, waarbij de Oude Maas één van de allerbeste voorbeelden herbergt.

Figuur 2.1. Ruimtelijke eenheden en habitattypen in de Oude Maas.

Langs de Oude Maas wordt het habitatype 'vochtige alluviale bossen (zachthoutoobossen)' gevonden in alle deelgebieden, met de grootste oppervlakken in Visserijgriend, Oostpuntgriend, Klein Profijt, Carnisse Grienden, Zomerlanden-Gorzenbos en Hooi- of Weiplaat en naastgelegen Griendplaat. Al het bos binnen de begrenzing valt onder het habitatype.

Huidige situatie ten opzichte van doelstellingen

Voor de habitattypen zijn doelstellingen geformuleerd die een richting aangeven ten opzichte van de uitgangssituatie: uitbreiding van het areaal, verbetering van de kwaliteit of behoud. Om de huidige situatie ten opzichte van de doelstelling te bepalen, is het belangrijk te weten hoe de habitattypen zich ontwikkelen en of dit parallel loopt aan de doelstelling. Tabel 2.2 laat per habitatype de doelstelling zien en geeft een inschatting of het huidige beheer voldoende is om aan de instandhoudingsdoelstellingen te voldoen.

De aanwezige habitattypen ondervinden negatieve effecten van de vermindering van dynamiek. Dit hangt samen met de erosie van de oude gorzen. De erosie van de oevers is versterkt, doordat de waterweg intensief en met hoge snelheid wordt bevaren door beroepsscheepvaart. Langs de benedenrivieren is de Oude Maas één van de weinige gebieden waar de dynamiek zo is dat het habitatype 'slikkige rivieroeveren' duurzaam behouden kan blijven. Waar de getijdeninvloed voldoende aanwezig is en waar erosie- en sedimentatieprocessen plaatsvinden, is dit habitatype goed ontwikkeld. De trend van 'slikkige rivieroeveren' is onduidelijk. De afgelopen jaren zijn maatregelen uitgevoerd waar slikkige rivieroeveren tot ontwikkeling zijn gekomen, zoals in Klein Profijt en Geertruida Buitenpolder Agathapolder. De komende jaren worden ook KRW- maatregelen uitgevoerd, waarbij slikkige rivieroeveren tot ontwikkeling zullen komen. Het perspectief is dat de behoudsdoelstelling in ieder geval bereikt wordt.

In de Oude Maas is het doel voor het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)': uitbreiding van de oppervlakte en behoud van kwaliteit. De oppervlakte van dit habitatype is in de afgelopen decennia door het stoppen van beheer (tegengaan van strooiselophoping en bosvorming) sterk achteruitgegaan. Het terugzetten in de successiereeks van ooibos en/of grienden naar ruigten (dus het kappen van het bos in het geval van ooibos) is niet wenselijk. En zeker voor de grienden vanuit cultuurhistorisch oogpunt geen optie. Om de verslechtering (verdergaande vegetatiesuccessie en verdroging) te stoppen én het habitatype uit te breiden zijn dus maatregelen nodig die dusdanig gelokaliseerd worden dat ze niet ten koste gaan van waardevolle vochtige bossen en grienden.

De 'vochtige alluviale bossen (zachtouthooibossen)' bestaan veelal uit grienden. Een deel van deze grienden is doorgesloten (de grienden bij de Zomerlanden-Gorzenbosch) terwijl andere nog beheerd worden als hakgrienden (Rhoonse Grienden). De ondergroei van de doorgesloten grienden is vaak minder goed ontwikkeld dan de beheerde grienden. Vanwege de cultuurhistorische waarde zullen de grienden intensief beheerd blijven. Omdat dit beheer ook gericht is op het behouden van oppervlak en kwaliteit, is de voortzetting hiervan voldoende voor het behalen van de behoudsdoelstelling van de 'vochtige alluviale bossen (zachtouthooibossen)'. Overigens kan ook zonder intensief cultuurhistorisch beheer de doelstelling voor 'vochtige alluviale bossen' worden bereikt. In de Oude Maas zijn de cultuurhistorische waarden goed te combineren met de Natura 2000-waarden.

Habitatype	Instandhoudingsdoelstelling	Trend	Landelijke staat van instandhouding	Relatieve bijdrage	Knelpunt
Slikkige rivieroever	B	?	-	+	nee
Ruigte en zomen (harig wilgenroosje)	U	-	-	++	Ja
Vochtige alluviale bossen (zachtouthooibossen)	B	0	-	++	Nee
Legenda					
1	Instandhoudingsdoelstelling	3	Landelijke staat van instandhouding		
B	Behoud omvang/kwaliteit leefgebied	-	Matig ongunstig		
U	Uitbreiding omvang leefgebied				
2	Trend habitattypen in opp. en kwaliteit (expert judgment) gebiedsspecifiek	4	Relatieve bijdrage gebied		
0	Trend stabiel	++	Zeer grote oppervlakte (meer dan 15%) en grotendeels goede kwaliteit; óf bijzondere geografische ligging in combinatie met goede kwaliteit		
?	Trend onduidelijk	+	Zeer grote oppervlakte (meer dan 15%) en grotendeels van matige kwaliteit; óf grote oppervlakte (van 2 tot en met 15%); óf geringe oppervlakte (minder dan 2%) met grotendeels goede kwaliteit		
-	Trend negatief				
	Instandhoudingsdoelstelling wordt reeds bereikt met huidig beheer				
	Instandhoudingsdoelstelling wordt niet bereikt met voortzetting huidig beheer				

Tabel 2.2. Overzicht instandhoudingsdoelstellingen en huidige situatie per habitatype.

Ecologische randvoorwaarden

Slikkige rivieroever

- open begroeiing
- minder dan 10% bedekking van meerjarige soorten
- hoge rivierdynamiek (met geregelde afzetting van vers bodemmateriaal)
- inundatie in de winter (niet in de zomer)
- optimale functionele omvang (vanaf honderden m²)

Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

- voedselrijke plekken (geen afvoer van plantenmateriaal door beweiding of maaien)
- regelmatige overstroming
- geen bosontwikkeling (tegengegaan door gefaseerd maai-beheer, het verwijderen van houtopslag of extensieve begrazing)

Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)

Kenmerken van een goede structuur en functie:

- periodieke overstroming met rivierwater
- dominantie van wilgen, zwarte populier, gewone es, iep of zwarte els
- aanwezigheid van oude levende of dode dikke bomen en/of oude hakhoutstoven

Knelpunten

De oppervlakte van het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' is door successie en verdroging sterk achteruitgegaan in de afgelopen decennia. Het uitbreidingsdoel hiervan wordt niet automatisch gehaald.

Habitatype	Knelpunt
Ruigte en zomen (harig wilgenroosje)	Uitbreidingsdoel wordt niet automatisch gehaald. Vegetatiesuccessie en verdroging

Tabel 2.3. Knelpunten habitatypen.

2.1.2 *Habitatsoorten*

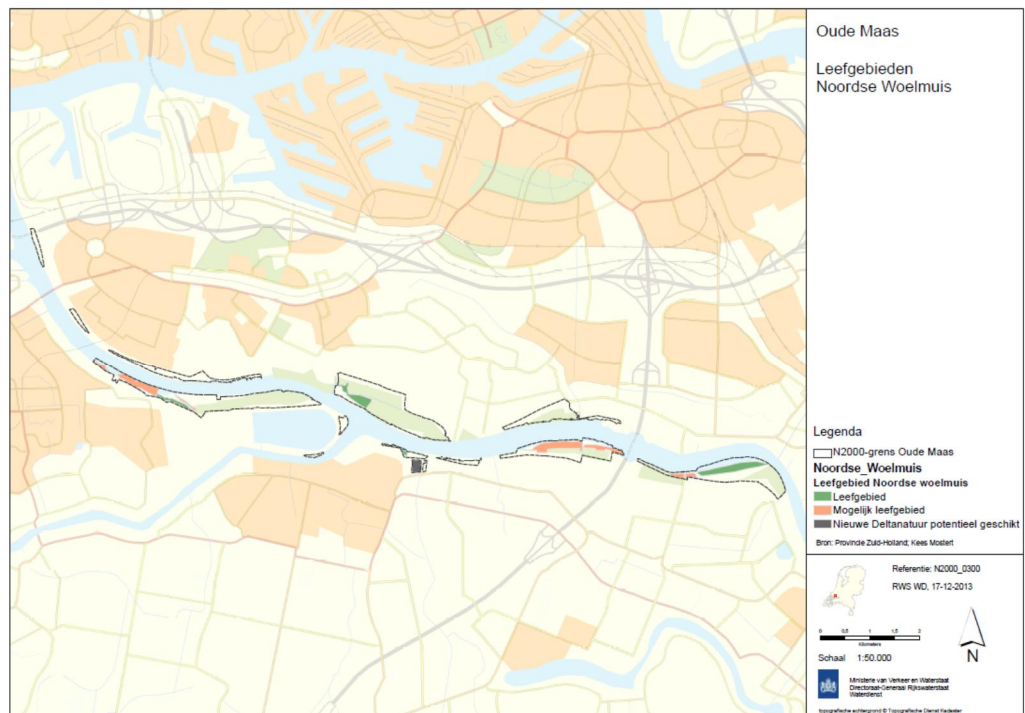
Ruimtelijke en temporele verspreiding

De Oude Maas is aangewezen voor twee habitatsoorten: de noordse woelmuis en de bever. In figuur 2.2 en figuur 2.3 zijn de verspreidingsgegevens en leefgebieden weergegeven van deze soorten.

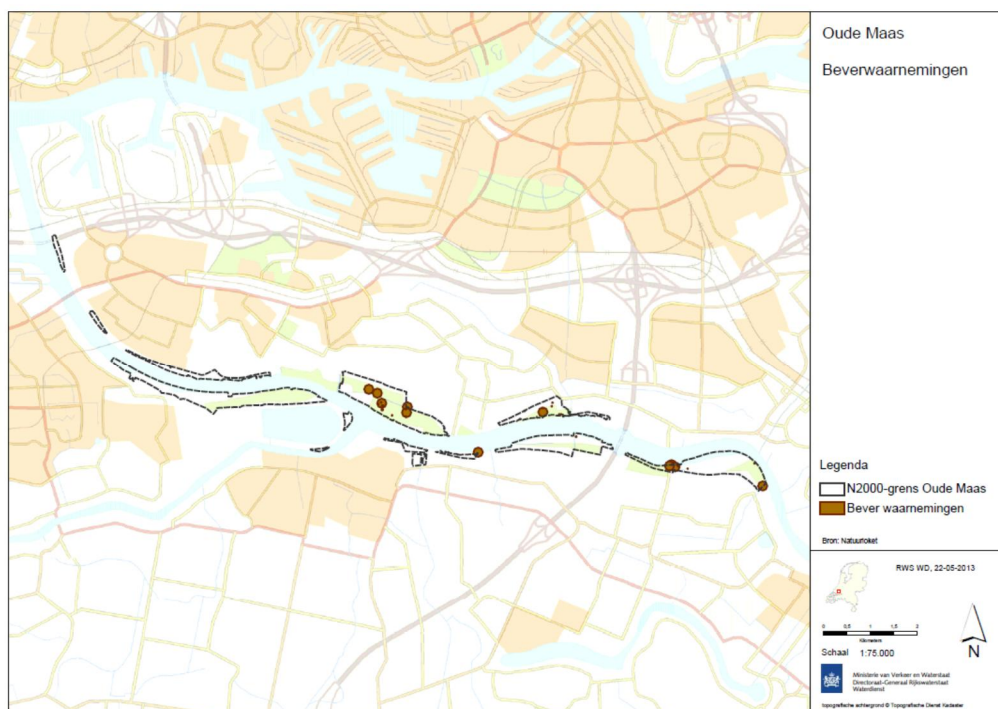
Sinds 1995 heeft de bever zich permanent gevestigd in de zachthoutoibossen van de Oude Maas. In het gebied bevinden zich meerdere burchten in de Carnisse Grienden, de Rhoonse Grienden, Zomerlanden-Gorzenbosch. Daarnaast maken de bevers gebruik van Klein Profijt.

De noordse woelmuis komt vooral voor in natte ruigten. Er zijn langs de Oude Maas enkele kleine populaties aanwezig in rietgebieden in De Staart, Klein Profijt, in de Geertruida Agathapolder en de rietstrook ten noorden van Polder Groot Koninkrijk (dat is buiten het Natura 2000-gebied). Het rietgebied ten westen van de Hei-
noordtunnel (ca. 10 ha) kon niet worden bemonsterd waardoor het onbekend is of de noordse woelmuis hier voorkomt. Delen van de Oude Maas zijn buitengewoon lastig om te onderzoeken vanwege de grote getijdeverschillen. De leefgebieden zijn klein en liggen sterk verspreid.

Voor het behoud van de soort is het noodzakelijk om de bestaande populaties in stand te houden. En om het totaal aan (potentieel) geschikt leefgebied (ca. 50 ha) te behouden. Het afgelopen decennium is het oppervlakte geschikt leefgebied langs de Oude Maas, naar inschatting met enige procenten, afgenomen door toename van struweel en bos ten koste van rietruigte. Bij De Staart is een poldertje van enkele ha. ingericht met riet ten gunste voor de noordse woelmuis. De soort is hier voor zover bekend nog niet vastgesteld. De rietgebieden De Staart en Klein Profijt worden gemaaid (bestaand beheer). In het buitendijkse gebied vindt op andere plaatsen veel verwilging plaats.

Figuur 2.2. Leefgebieden noordse woelmuis.

Figuur 2.3. Waarnemingen bever.

Huidige situatie ten opzichte van doelstellingen

Net als voor de habitattypen zijn er doelstellingen voor habitaatsoorten geformuleerd. Deze geven een richting aan ten opzichte van de uitgangssituatie: uitbreiding van het leefgebied, verbetering van de kwaliteit van het leefgebied of behoud. Tabel 2.4 laat per soort de doelstelling zien. En geeft een inschatting of het huidige beheer voldoende is om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken.

Het doel is: behoud van geschikt habitat voor de bever en kwaliteitsverbetering en uitbreiding van het leefgebied van de noordse woelmuis.

De bever is niet kieskeurig en heeft geen specifieke beheereisen. Er dient voldoende voedsel te zijn in de buurt van het water (wilgen en struiken) en er dient voldoende rust te zijn. Het doel voor de bever, namelijk behoud van de kwaliteit en omvang van het huidige leefgebied, wordt in de huidige situatie bereikt.

De noordse woelmuis komt in de Oude Maas uitsluitend voor in de vochtige tot natte rietlanden. Het leefgebied van deze soort zal zonder ingrijpen niet automatisch in omvang en kwaliteit toenemen, het leefgebied is naar inschatting enkele procenten ingekrompen; het uitbreiding- en verbeterdoel voor de noordse woelmuis wordt niet gehaald met het huidige beheer.

Ecologische randvoorwaarden

Bever

- Er moet oppervlaktewater aanwezig zijn dat in de zomer niet opdroogt en in de winter niet tot de waterbodem bevroest.
- Er moet voldoende voedsel zijn in de vorm van boomschors, wortelstokken en kruidige planten.
- De bever heeft een voorkeur voor leefgebied met eilandjes, begroeide oevers en wateren die in de zomer niet opdrogen.

Soort	Instandhoudingsdoelstelling	Trend	Landelijke staat van instandhouding	Relatieve bijdrage	Knelpunt
Bever	B	+	-	-	Nee
Noordse woelmuis	U-V	-	--	+	Ja
Legenda					
1	Instandhoudingsdoelstelling		3	Landelijke staat van instandhouding	
B	Behoud omvang/kwaliteit leefgebied		-	Matig ongunstig	
U	Uitbreiding omvang leefgebied		--	Zeer ongunstig	
V	Verbetering kwaliteit leefgebied				
2	Trend (expert judgment) gebiedsspecifiek		4	Relatieve bijdrage gebied	
+	Trend positief		-	Minder dan 2% van de Nederlandse populatie	
-	Trend negatief		+	Tussen de 2-15% van de Nederlandse populatie	
	Instandhoudingsdoelstelling wordt reeds bereikt met huidig beheer				
	Instandhoudingsdoelstelling wordt niet bereikt met voortzetting huidig beheer				

Tabel 2.4. Overzicht instandhoudingsdoelstellingen en huidige situatie per habitatsort.

Noordse woelmuis

- Er moet voldoende geschikt voortplantingsgebied zijn:
 - rietland en ruigten; bloemrijk grasland, open begroeiingen zoals buitendijks gelegen gorzen;
 - geen opslag of struweel.
- Zomerleefgebied dient voldoende vochtig te zijn, zodat het niet aantrekkelijk is voor concurrenten (aardmuis, veldmuis).
- Geschikt overwinteringsgebied moet dichtbij en bereikbaar zijn:
 - ruigten en bermen.
- Fluctuerend waterpeil is een sleutelfactor in het realiseren van de ecologische randvoorwaarden.
- Intensieve begrazing is zeer negatief voor de noordse woelmuis.

Knelpunten

Door de verdergaande vegetatiesuccessie neemt het aandeel geschikt leefgebied voor de noordse woelmuis langzaam af. Het optimale leefgebied ligt bovendien erg versnipperd. Voor het bereiken van de uitbreidings- en verbeterdoelstelling, die voor deze soort is gesteld, zijn aanvullende maatregelen nodig.

Soort	Knelpunt
Noordse woelmuis	Afname leefgebied in kwaliteit en omvang Leefgebied is versnipperd Uitbreidings- en verbeterdoel worden niet automatisch gehaald

Tabel 2.5. Knelpunten habitatsorten

3 Instandhoudingsmaatregelen

Instandhoudingsmaatregelen zijn nodig om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Maar ook om tussentijdse verslechtering van de kwaliteit van leefgebieden en habitattypen en significante verstoring van soorten te voorkomen. Het totale pakket aan instandhoudingsmaatregelen voor de Oude Maas bestaat uit twee typen maatregelen (zie tabel 3.1). De verschillende categorieën (met eigen kleur die terugkomt in hoofdstuk 5) zijn verder uitgewerkt in paragraaf 3.1 tot en met 3.3:

Maatregelen uit reeds vastgesteld beleid (Paragraaf 3.1)
Aanvullende instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000 (Paragraaf 3.2)

Tabel 3.1. Categorieën instandhoudingsmaatregelen.

Binnen de eerste beheerplanperiode worden de maatregelen die noodzakelijk zijn om de verslechtering van instandhoudingsdoelstellingen te stoppen met voorrang uitgevoerd. Binnen de Oude Maas zijn dit de maatregelen voor de noordse woelmuis (zie Algemeen deel hoofdstuk 2).

3.1 Maatregelen uit reeds vastgesteld beleid

Binnen de Oude Maas wordt een aantal projecten uitgevoerd op basis van reeds vastgesteld beleid. De twee categorieën maatregelen zijn:

1 Deltanatuur (aanleg natte natuur);
2 KRW (aanleg natuurvriendelijke oevers, vernatten, uiterwaard verlaging, uitbreiding en verbeteren kreekssystemen).

Deze nummering komt overeen met de nummering in de linkerkolom van tabel 3.2 en 3.3.

In tabel 3.2 zijn de reeds geplande en gerealiseerde maatregelen opgenomen. Het gaat om maatregelen die van 2005 tot en met 2011 gepland en/of gerealiseerd zijn. In tabel 3.3 zijn de KRW-maatregelen opgenomen die worden uitgevoerd in de Oude Maas. Hieronder geven we per cluster kort aan op welke manier de maatregelen een positief effect hebben op een instandhoudingsdoelstelling.

Habitattypen

Door de maatregelen in het kader van Deltanatuur op Klein Profijt en de Visserijvriend (onder andere baggerwerkzaamheden, graven van getijdengeulen en krekken, uiterwaardverlaging, aanleg natuurvriendelijke oevers) is de getijdeninvloed vergroot. Dit komt ten goede aan de ontwikkeling van de habitattypen 'slikkige rivieroevers' en 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)'.

Habitatsoorten

De maatregelen, op zowel Klein Profijt als Visserijvriend, vergroten de invloed van het getij. Daarmee geven ze een impuls aan de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de noordse woelmuis. Deze soort heeft een sterke concurrentiepositie in natte en dynamische omstandigheden. Deze gebieden bevatten nieuwe biezen- en rietzones en zijn optimaal ingericht voor de noordse woelmuis. De maatregelen die voortvloeien uit de KRW (onder andere kreekaanleg in Geertruida Buitenpolder, Agathapolder en Klein Profijt) worden in de eerste beheerplanperiode uitgevoerd en zullen eveneens een positief effect hebben op het leefgebied van de noordse woelmuis, omdat de gebieden natter en dynamischer worden.

Nr.	Maatregel	Bijdrage aan doelbereik instandhoudingsdoelstelling	Gepland of gerealiseerd	Bevoegd gezag/ financiering
1	Visserijvriend: aanleg wilgenvloedbos, kreek, getijdegeul, biezen- en rietzones	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje), noordse woelmuis	Gerealiseerd	Prov. ZH
1	Klein Profijt: afgraven slibdepot, graven geulen en baggeren eendenkooi; omgevormd naar natuurgebied	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje), slikkige rivieroever, noordse woelmuis	Gerealiseerd	Prov. ZH

De nummering in de linkerkolom verwijst naar de nummering van de categorieën maatregelen aan het begin van deze paragraaf.

Tabel 3.2. Overzicht reeds geplande en gerealiseerde maatregelen in de Oude Maas uit Programma Deltanatuur.

In tabel 3.3 zijn de KRW-maatregelen opgenomen die worden uitgevoerd in de Oude Maas. De maatregelen hebben na realisatie positieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor alle aangewezen habitattypen en -soorten.

Nr.	Maatregel	Bijdrage aan doelbereik instandhoudingsdoelstelling	Realisatie Eerste beheerplanperiode	Bevoegd gezag/ financiering
2	Klein Profijt, Carnisse Grienden, Biezenveld Barendrecht, Biezenveld Oud-Beijerland, Visserijvriend: Aanleg natuurvriendelijke oevers, verbreden watersysteem, aansluitend wetland verlagen uiterwaard in lopende getijdenatuurprojecten	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje), slikkige rivieroever	Ja	RWS WNZ
2	Geertruida Agathapolder: kreekaanleg in zomerpolder	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje), slikkige rivieroever, noordse woelmuis	Ja	RWS WNZ
2	Klein Profijt: Aanleg natuurvriendelijke oevers, verbreden watersysteem, aansluitend wetland verlagen uiterwaard in lopende getijdenatuurprojecten	Slikkige rivieroever, noordse woelmuis	Ja	RWS WNZ

De nummering in de linkerkolom verwijst naar de nummering van de categorieën maatregelen aan het begin van deze paragraaf.

Tabel 3.3. Overzicht KRW-maatregelen in de Oude Maas.

Bovengenoemde maatregelen dragen allemaal in meer of mindere mate bij aan het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. In de Doeluitwerking (Rijkswaterstaat, 2009) is beschreven hoe ver de bijdrage reikt:

- De maatregelen zijn voldoende om het oppervlakte en kwaliteit aan habitattype 'slikkige rivieroever' te behouden. Hiervoor zijn geen aanvullende maatregelen nodig;
- De instandhoudingsdoelstellingen voor de noordse woelmuis en het habitattype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' zullen nog niet bereikt worden.

Er zijn dus aanvullende Natura 2000-instandhoudingsmaatregelen nodig om alle instandhoudingsdoelstellingen te bereiken.

3.2

Aanvullende instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000

In tabel 3.4 staan de aanvullende instandhoudingsmaatregelen beschreven die in de Oude Maas nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. De terreinbeheerders en de uitvoerende, dan wel verantwoordelijke, instanties (provincies, Rijkswaterstaat en EZ) werken de nodige maatregelen in concrete terreinbeheerplannen verder uit. Volgens de wet zijn beheermaatregelen ten behoeve van het realiseren van instandhoudingsdoelstellingen, in beginsel niet vergunningplichtig. In de uitvoering kunnen zich omstandigheden voordien waardoor een beheermaatregel wel vergunningplichtig wordt. Dit is niet op voorhand vast te stellen en de terreinbeheerder zal voorafgaand aan de uitvoering in samenspraak met het bevoegd gezag moeten bepalen of dit onverkort geldig is. Hieronder wordt per cluster kort aangegeven welke maatregelen er worden genomen.

1. Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen

Habitattypen

Om rietruigtes te ontwikkelen worden op enkele locaties wilgen verwijderd. Dit zijn echter geen wilgenbossen die kwalificeren als habitattype 'vochtige alluviale bossen (zachtouthoibos)' vanwege het ontbreken van kenmerkende soorten. Het habitattype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' lift mee op de maatregelen die worden uitgevoerd voor de noordse woelmuis (zie bij habitatoorten). Hierdoor zal het habitattype op verschillende locaties kunnen uitbreiden.

Habitatoorten

Het leefgebied van de noordse woelmuis verbetert door het vernatten van gebieden en door het terreinbeheer (onder andere maaibeheer/begrazingsregime) aan te passen, bijvoorbeeld in de Geertruida Agathapolder. Door de maatregelen ontstaat er extra rietruigte, en dat is geschikt leefgebied voor de noordse woelmuis. In de volgende beheerplanperiode worden de verschillende leefgebieden van de noordse woelmuis met elkaar verbonden.

Deelgebied	Bijdrage aan doelbereik instandhoudingsdoelstelling	Maatregel	Bevoegd gezag/ financiering
Zomerlanden-Gorzenbosch	H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) H3140 Noordse woelmuis	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen: gefaseerd maaien en periodiek verwijderen wilgenopslag (buitenkaads in een zone van ca. 9 ha)	Provincie Zuid-Holland
Geertruida	H6430B Ruigten en zomen (harig	Beheer en inrichting optimaliseren voor	Provincie

Deelgebied	Bijdrage aan doelbereik instandhoudingsdoelstelling	Maatregel	Bevoegd gezag/ financiering
Agathacomplex	wilgenroosje) H3140 Noordse woelmuis	noordse woelmuis en ruigten en zomen: periodiek verwijderen wilgenopslag (buitenkaads in een zone van ca. 5 ha).	Zuid-Holland
Klein Profijt	H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) H3140 Noordse woelmuis	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen: gefaseerd en kleinschalig maaien van rietgorzen en een proef uitvoeren met het kleinschalig verlagen van het maaiveld bijv. door 'uitkrabben' van rietzode	Provincie Zuid-Holland

Tabel 3.4. Overzicht instandhoudingsmaatregelen Oude Maas.

4 Activiteiten en mitigatie

Menselijke activiteiten en natuur zijn van oudsher verweven in de Oude Maas. In de meeste gevallen vormen deze activiteiten geen probleem voor de instandhoudingsdoelstellingen. Van bepaalde activiteiten in de Oude Maas is het niet uit te sluiten dat er negatieve effecten zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen. Een aantal van deze activiteiten blijft vergunningplichtig in het kader van de Nb-wet, waarbij voorschriften aan de vergunning zijn verbonden. Andere activiteiten worden onder voorwaarden in dit beheerplan vrijgesteld van de Nb-wet vergunningplicht. Voor weer andere gevallen zijn mitigerende maatregelen nodig om te voorkomen dat de activiteiten effect hebben op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Als voldaan wordt aan de Nb-wet vergunningvoorschriften en voorwaarden, of als mitigerende maatregelen worden uitgevoerd, kunnen de betreffende activiteiten doorgaan. Voor alle activiteiten geldt dat de generieke of algemene voorwaarde is: dat zij in vorm, locatie, omvang en tijd niet wezenlijk wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie.

De vrijstellingen van Nb-wet vergunningplicht betreffen alleen de activiteiten die al plaats vinden in hun huidige vorm, locatie, omvang en tijd. Als er sprake is van uitbreiding of wijziging van deze activiteiten, dan zijn die uitbreidingen of wijzigingen mogelijk wel vergunningplichtig in het kader van de Nb-wet.

In onderstaande paragrafen zijn de huidige activiteiten ingedeeld in de volgende vier categorieën:

1. vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten, zonder specifieke voorwaarden;
2. vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten, met specifieke voorwaarden;
3. vergunningplichtige activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven;
4. niet-vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist.

Een algemene toelichting op de vrijstelling van Nb-wet vergunningplicht, en bovengenoemde indeling, staat in paragraaf 5.2 van het Algemeen Deel. Of een activiteit al dan niet vergunningplichtig is, is bepaald door het daartoe bevoegde gezag in de zin van de Nb-wet. Dit oordeel vormt het uitgangspunt voor het beheerplan. De specifieke vrijstellingsvoorwaarden voor Nb-wet vergunningvrijstelling bij activiteiten uit de tweede categorie, en de mitigerende maatregelen voor activiteiten uit de vierde categorie, zijn in dit hoofdstuk opgenomen in paragraaf 4.3 en 4.5.

Ook zijn er activiteiten in en rond het Natura 2000-gebied waarvan is vastgesteld dat ze geen verslechtering of significante verstoring van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen veroorzaken (GEA, NEA 1 en NEA 2). Deze activiteiten zijn daarom niet Nb-wet vergunningplichtig en kunnen doorgang vinden. Als ze niet in betekenende mate wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie (= voldoen aan de algemene voorwaarde). Voor een deel betreft het activiteiten buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. In bijlage A staat ter illustratie een uitgebreide, maar niet uitputtende, lijst met voorbeelden van activiteiten die, in huidige aard en omvang (peildatum 31 maart 2010), doorgang kunnen vinden. Activiteiten die nergens in het beheerplan worden genoemd, kunnen in principe doorgang vinden, zolang ze naar het oordeel van het bevoegd gezag (EZ of provincie) geen significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied hebben.

4.1 Stikstofdepositie en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Stikstofemissies van menselijke activiteiten als verkeer, industrie en grootschalige landbouw, leiden landelijk tot deposities van stikstof op onder andere de natuurgebieden. In het kader van de PAS is voor alle Natura 2000-gebieden in Nederland nagegaan of de omvang van de depositie het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen (voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden voor soorten) in gevaar kan brengen. Hiervoor is vooral gekeken in hoeverre, voor die habitattypen of leefgebieden, sprake is van een overschrijding van de zgn. Kritische Depositie Waarde (de KDW). Op basis van deze KDW kan per habitatype, of leefgebied, worden bepaald wanneer significante gevolgen niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Waarmee dus het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen in het geding kan zijn. Deze significante gevolgen kunnen niet van tevoren worden uitgesloten als de achtergronddepositie boven het niveau van de KDW ligt voor het betreffende habitatype of leefgebied. Hieronder zijn de, voor het Hollands Diep relevante, habitattypen en leefgebieden opgenomen. En ook de, voor de habitattypen, relevante KDW's (tabel 4.1 en 4.2).

Habitattypen	KDW (mol/ha/jr)	Stikstofgevoelig?
H3270 Slikkige rivieroever	>2.400	Nee
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgen-roosje)	>2.400	Nee
H91EOA Vochtige alluviale bossen (zacht-houtoibossen)	2429	Nee

Tabel 4.1. Aanwezigheid eventueel stikstofgevoelige habitattypen en hun Kritische Depositie Waarde.

Naar de huidige inzichten (programma aanpak stikstof december 2015) zijn er voor het gebied de Oude Maas geen instandhoudingsdoelstellingen voor stikstofgevoelige habitattypen of soorten met een stikstofgevoelig leefgebied. Hierdoor is opname van de Oude Maas in de PAS niet voorzien. Indien gedurende de looptijd van het programma een voor stikstofgevoelig habitatype of leefgebied aan het aanwijzingsbesluit van een gebied dat is opgenomen in dit programma wordt toegevoegd en het betreffende habitatype of leefgebied een lagere kritische depositiewaarde heeft dan de actuele depositie in dat gebied, dient de gebiedsanalyse van dat gebied hierop te worden aangepast. Wanneer dit zich voordoet in een Natura 2000-gebied dat niet in het programma zit, het betreffende habitatype of leefgebied zich gedurende de looptijd heeft ontwikkeld en de depositie een dalende trend laat zien, dan moet het gebied in het programma worden opgenomen, tenzij gebiedsspecifiek wordt onderbouwd dat stikstof geen probleem is in dat gebied, ook niet bij de toedeling van ontwikkelingsruimte en het verloop van de depositie zoals deze beschikbaar is op grond van dit programma. Dit oordeel dient actueel te blijven.

Habitatsoorten	Stikstofgevoelig leefgebied?	Leefgebied voorkomend in Oude Maas?	Wordt leefgebied gebruikt in Oude Maas?
H1337 Bever	Nee	Nvt	Nvt
H1340 Noordse woelmuis	Ja, maar N-gevoeligheid is niet relevant voor de soort	Nvt	Nvt

Tabel 4.2. Beoordeling stikstofgevoeligheid van aangewezen soorten. Niet van toepassing is ingevuld daar waar in de voorgaande kolom stikstofgevoeligheid niet van toepassing is. N-gevoeligheid is niet relevant voor de noordse woelmuis omdat de soort geen last heeft van verrijkt foerageergebied.

Stikstofdepositie vormt in dit gebied dus geen knelpunt voor de kwaliteit van de betreffende habitattypen en leefgebieden. Er is dus geen behoefte aan daarop gerichte specifieke maatregelen:

- ter vrijstelling van het in dit beheerplan opgenomen bestaand gebruik;
- en het (op termijn) kunnen realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen.

Voor toekomstige plannen en projecten blijft de uitstoot van stikstof één van de toetsingscriteria voor vergunningverlening door de provincies in het kader van de Nb-wet, met gebruikmaking van de PAS.

4.2 [Vrijgestelde activiteiten zonder specifieke voorwaarden](#)

Voor bepaalde activiteiten geldt het beheerplan als vrijstelling van de Nb-wet vergunningplicht zonder dat specifieke voorwaarden nodig zijn. Voor deze activiteiten geldt de generieke voorwaarde dat de activiteiten niet in mate van betekenis mogen wijzigen. Aard en omvang, locatie, tijdstip, frequentie en duur van de activiteiten moeten blijven voldoen aan de getoetste situatie. In de Deltawateren komen geen activiteiten voor in deze categorie.

4.3 [Vrijgestelde activiteiten met specifieke voorwaarden²](#)

Er zijn Nb-wet vergunningplichtige activiteiten die alleen onder specifieke voorwaarden geen significante negatieve effecten op de Natura 2000-doelstellingen hebben. Deze activiteiten zijn met inachtneming van de generieke en specifieke voorwaarden, genoemd in dit beheerplan, vrijgesteld van de Nb-wet vergunningplicht. Het beheerplan vervangt in dit geval de Nb-wet vergunning.

In de Oude Maas gaat het om:

- bestaande lozingen
- onderzoek en monitoring ten behoeve van de overheid of terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie
- muskusratten- en beverrattenbestrijding
- jacht, beheer en schadebestrijding volgens de Flora- en faunawet
- regulier beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken door Waterschap Hollandse Delta

Hierna worden de effecten van de activiteiten en de vrijstellingsvoorwaarden beschreven.

² Nadere beschrijvingen van de activiteiten zijn te vinden in GEA en NEA I en II (Lubbe & Van de Broek, 2010, Lubbe *et al.*, 2011a,b).

Bestaande lozingen

Bij het verlenen van lozingsvergunningen toetst de waterbeheerder aan het bestaande waterkwaliteitsbeleid. Belangrijk onderdeel hierbij is toetsing van activiteiten aan milieukwaliteitsnormen. Aan deze normen ligt een grondige ecotoxicologische analyse ten grondslag. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de best beschikbare kennis over de effecten van de stoffen op het ecosysteem en de daarin voorkomende organismen. Meestal biedt deze toetsing, op basis van het waterkwaliteitsbeleid, al een afdoende bescherming van Natura 2000-soorten en gebieden.

In de NEA II wordt geconcludeerd dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat bestaande lozingen de oorzaak zijn van het niet bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Op basis van de beschikbare kennis is beoordeeld dat in de huidige situatie voldoende garanties bestaan om eventuele negatieve effecten van milieuvreemde stoffen op instandhoudingsdoelstellingen te voorkomen.

Wanneer aan onderstaande voorwaarde wordt voldaan, treden er geen significante negatieve effecten op van bestaande lozingen op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen.

Vrijstellingsvoorwaarden bestaande lozingen

Bestaande lozingen in de Oude Maas kunnen worden vrijgesteld van de Nb-wet vergunningplicht onder de voorwaarde dat degene die loost de voorwaarden naleeft die onder de Waterwet gelden (vergunning en/of algemene regels). En dat dit bij eventuele inspecties kan worden aangetoond. Voor die bestaande lozingen is namelijk in NEA II aannemelijk gemaakt dat de Waterwet-verplichtingen voldoende garantie bieden voor het achterwege blijven van significante gevolgen voor Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen (Lubbe *et al.*, 2011b).

Onderzoek en monitoring voor de overheid of terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie

Hieronder verstaan we:

- inventarisatie van bodemdieren
- vis- en schelpdieronderzoek
- (broed)vogeltellingen
- zoogdieronderzoek
- vegetatieonderzoek
- algemeen onderzoek naar flora en fauna en standplaatsfactoren

De onderzoeks- en monitoringsactiviteiten kunnen mogelijke verstoring van (broed)vogels met zich meebrengen. Ook verstoring van het bodemleven door het nemen van bodemmonsters is mogelijk. Er wordt echter een zeer beperkt oppervlak verstoord ten opzichte van het totale verspreidingsgebied van de langlevende bodemdiersoorten.

Wanneer aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan, treden er geen significante negatieve effecten op van onderzoek en monitoring op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen.

Vrijstellingsvoorwaarden voor onderzoek en monitoring

Afval en onderzoeksmaterialen mogen niet worden achtergelaten om te voorkomen dat soorten verstrikt raken. Verstoring dient te worden voorkomen door het gebruik van geluidsapparatuur te beperken. Onderzoeks- en monitoringsactiviteiten in de broedperiode (15 maart tot en met 15 juli) gebeuren in overleg met de beheerder van het gebied (een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie).

Jacht, (fauna)beheer en schadebestrijding

In het Natura 2000-beheerplan Oude Maas zijn zes handelingen in het kader van jacht, (fauna)beheer en schadebestrijding onder voorwaarden vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van de Natuurbeschermingswet 1998³. Dat zijn: het bestrijden van muskusratten en beverratten, jacht in het Natura 2000-gebied, jacht en schadebestrijding op dijken en op het water direct grenzend aan het Natura 2000-gebied, het zoeken, rapen en behandelen van eieren van ganzen, het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen en het bestrijden van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen.

Alle andere handelingen – alsmede het uitvoeren van de vrijgestelde handelingen in andere perioden, op andere wijze of op andere plaatsen dan in de voorwaarden opgenomen – blijven in het vergunningenspoor en zijn daarom toegevoegd aan par. 4.4. waarin een niet-limitatieve opsomming wordt gegeven van activiteiten die vergunningplichtig blijven op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 of, per 1 januari 2017, de nieuwe Wet natuurbescherming. Hiervoor wordt een (integrale) natuurtoets opgesteld op basis waarvan te zijner tijd door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland een vergunning zal worden aangevraagd.

Er worden - met uitzondering van jacht en schadebestrijding op dijken en op het water direct grenzend aan het Natura 2000-gebied - in dit beheerplan geen beperkingen of voorwaarden gesteld aan jacht, (fauna)beheer en schadebestrijding *buiten* het Natura 2000-gebied.

Muskusratten- en beverrattenbestrijding

In het Natura 2000-gebied Oude Maas vindt muskusratten- en beverrattenbestrijding plaats. Hiervoor moeten regelmatig vangmiddelen⁴ worden geplaatst en gecontroleerd. Dit gebeurt vanuit een boot (platbodem, kano) of te voet, waar nodig in combinatie met een quad. De frequentie van de muskusratten- en beverrattenbestrijding kan oplopen tot een dagelijkse controle van vangmiddelen. Hierdoor kunnen significant negatieve effecten op de Natura 2000-doelen niet op voorhand worden uitgesloten. Indien aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan zullen dergelijke effecten echter niet optreden.

Vrijstellingsvoorwaarden voor muskusratten- en beverrattenbestrijding

Het bestrijden van muskusratten en beverratten is onder de volgende voorwaarden vrijgesteld:

- a. Het plaatsen, verplaatsen en controleren van de vangmiddelen wordt uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang. Dit gebeurt in overleg met de terreinbeheerder en/of eigenaar van het gebied en op basis van de desbetreffende gedragscode Flora- en faunawet;
- b. Eventuele bijvangst worden vrijgelaten;

³ De vrijgestelde handelingen hebben naar verwachting geen significant negatief effecten op de aangewezen habitatsoort noordse woelmuis. Er worden voor deze soort dan ook geen nadere voorwaarden gesteld.

⁴ Muskusrattenbestrijding wordt uitgevoerd met kastvallen, vangkooien en klemmen (niet zijnde pootklemmen) en beverrattenbestrijding met levend vangende kooien.

- c. Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan desgewenst worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

[Jacht in het Natura 2000-gebied Oude Maas](#)

Op grond van artikel 46 lid 3 Flora- en faunawet is de jacht niet opengesteld in gebieden die zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied, als Habitatrichtlijngebied waarvan de status als beschermd natuurmonument is vervallen, als beschermd natuurmonument en/of als wetland. Dit is echter niet van toepassing op het Natura 2000-gebied Oude Maas. Dit gebied is namelijk alleen als Habitatrichtlijngebied aangewezen. Indien aan onderstaande voorwaarde wordt voldaan zal jacht in de Oude Maas geen significant negatieve effecten op de Natura 2000-doelen veroorzaken.

[Vrijstellingsvoorwaarden voor jacht in het Natura 2000-gebied Oude Maas](#)

Jacht in het Natura 2000-gebied Oude Maas is onder de volgende voorwaarde vrijgesteld:

- a. Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten en er wordt binnen een straal van 50 meter rondom bewoonde beverburchten niet geschoten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

[Jacht en schadebestrijding op dijken en op het water direct grenzend aan het Natura 2000-gebied Oude Maas](#)

Op enkele primaire waterkeringen en op het water direct grenzend aan, maar *buiten* het Natura 2000-gebied Oude Maas, vindt jacht en schadebestrijding plaats. Indien aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan zijn significant negatieve effecten op de Natura 2000-doelen uit te sluiten.

[Vrijstellingsvoorwaarden voor jacht en schadebestrijding op dijken en op het water](#)

Jacht en schadebestrijding op dijken en op het water direct grenzend aan het Natura 2000-gebied Oude Maas is onder de volgende voorwaarde vrijgesteld:

- a. Er wordt bij jacht en schadebestrijding op het water tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten en er wordt binnen een straal van 50 meter rondom bewoonde beverburchten niet geschoten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan desgewenst worden opgevraagd bij de terreinbeheerder;
- b. Jacht en/of schadebestrijding op dijken en op het water wordt overdag uitgevoerd;
- a. Bij jacht en schadebestrijding van konijnen op dijken is het gebruik van fretten en buidels voor het vangen en doden van konijnen overdag toegestaan;
- c. Een dijktraject wordt per aanliggend jachtveld maximaal twee keer per week betreden.

[Zoeken, rapen en behandelen van eieren van ganzen in het Natura 2000-gebied Oude Maas](#)

Om de schade door overzomerende ganzen tot een acceptabel niveau terug te dringen, worden er in Zuid-Holland diverse maatregelen genomen om de populatie standganzen te reduceren en exoten of verwilderde ganzen te verwijderen. In zijn

algemeenheid geldt dat door het uitvoeren van deze maatregelen de gunstige staat van instandhouding van de *inheemse* soorten ganzen niet in gevaar mag komen. Een van de maatregelen is het beperken van het broedsucces door het zoeken, rapen en/of behandelen (schudden, prikken of oliën) van eieren. Indien aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan zijn van deze handeling geen significant negatieve effecten op de N2000-doelen te verwachten.

Vrijstellingsvoorwaarden voor het zoeken, rapen en behandelen van eieren van ganzen

Het zoeken, rapen en behandelen van eieren van ganzen is onder de volgende voorwaarden vrijgesteld:

- a. De handelingen worden alleen toegepast op nesten van Canadese ganzen, nijlganzen, Indische ganzen, grauwe ganzen, gedomesticeerde grauwe ganzen en brandganzen;
- b. De handelingen worden overdag uitgevoerd;
- c. Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

Vangen en naderhand doden van ruiende ganzen in het Natura 2000-gebied Oude Maas

Zie boven. Een andere mogelijke maatregel is het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen. Indien aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan zijn van deze handeling geen significant negatieve effecten op de N2000-doelen te verwachten.

Vrijstellingsvoorwaarden voor het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen

Het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen in het Natura 2000-gebied Oude Maas is onder de volgende voorwaarden vrijgesteld:

- a. Het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen wordt alleen toegepast bij nijlganzen, Canadese ganzen, Indische ganzen, grauwe ganzen en verwilderde gedomesticeerde ganzen;
- b. Het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen wordt uitsluitend overdag en met toegestane vangmiddelen en op toegestane wijze uitgevoerd. Hierbij is het gebruik van het geweer niet vrijgesteld. De vangopstelling mag buiten de periode van 15 juni tot 15 augustus niet in het veld aanwezig zijn;
- c. Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

Vangen van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen in het Natura 2000-gebied Oude Maas

Om de aangewezen habitatsoorten te beschermen worden in de Oude Maas zonodig verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen bestreden. Indien aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan zijn van deze handeling geen significant negatieve effecten op de Natura 2000-doelen te verwachten.

Vrijstellingsvoorwaarden voor bestrijding van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen

Het vangen van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen in het Natura 2000-gebied Oude Maas is onder de volgende voorwaarden vrijgesteld:

- a. Het vangen van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen wordt uitsluitend uitgevoerd met toegestane middelen en op toegestane wijze;
- b. De vangkooien worden dagelijks gecontroleerd.
- c. Eventuele bijvangsten worden vrijgelaten
- d. Bij deze handeling is het gebruik van een geweer in het Natura 2000-gebied niet vrijgesteld.
- e. Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

Regulier beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken door het waterschap

Het waterschap moet de taken uit kunnen voeren voor het onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken. Wanneer aan onderstaande voorwaarde wordt voldaan, treden er geen significante negatieve effecten op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen op door dit reguliere onderhoud (zoals beschreven en getoetst in de Globale en Nadere Effect Analyses (Lubbe & van der Broek, 2010; Lubbe et al., 2011)).

Vrijstellingsvoorwaarden voor regulier beheer waterschappen

Het beheer wordt uitgevoerd conform 'de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen' (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>).

4.4

Vergunningplichtige activiteiten die afzonderlijk zo blijven

Voor een aantal, bestaande, activiteiten vormt het beheerplan *geen* vrijstelling van de Nb-wet vergunningplicht. Deze activiteiten zijn door het daartoe bevoegd gezag al getoetst in het kader van een Nb-wet vergunningaanvraag. Hieruit is naar voren gekomen dat deze activiteiten afzonderlijk geen negatieve effecten hebben, mits de vergunningvoorschriften worden nageleefd. Omdat deze activiteiten onvoorspelbaar zijn in omvang, ruimte en tijd, blijven ze Nb-wet vergunningplichtig. Wanneer de vergunningen aflopen, dient een nieuwe vergunning aangevraagd te worden (of een verlenging van de vergunning) bij het bevoegde gezag. Het bevoegde gezag gebruikt onder andere het beheerplan (Algemeen deel en gebiedsdelen) als toetsingskaders om vergunningaanvragen te beoordelen.

In de Oude Maas gaat het om de volgende activiteiten:

- aanleg, groot onderhoud en beheer kabels en leidingen binnen de begrenzing
- dijkversterkingen
- stikstofemissies bij uitbreidingen van industrie, land- en tuinbouwactiviteiten of (gebruik van) infrastructuur
- groot onderhoud/reconstructie wegen en fietspaden binnen de begrenzing
- grootschalige oefeningen calamiteitenbestrijding en reddingsbrigade

Naast bovengenoemde vergunningplichtige activiteiten kunnen er (nieuwe) activiteiten zijn waarvoor mogelijk de vergunningplicht geldt. Informatie hierover kan verkregen worden bij het bevoegd gezag voor de vergunningverlening Natuurbeschermingswet 1998, i.c. de Provincie Zuid-Holland of het Ministerie van Economische Zaken.

Stikstofemissies door diverse menselijke activiteiten (verkeer, industrie en grootschalige landbouw) leiden tot omvangrijke deposities van stikstof op de natuurgebieden. In het kader van de PAS zijn voor alle Natura 2000-gebieden in Nederland eventuele knelpunten onderzocht voor de stikstofgevoelige habitattypen. In de Oude Maas zijn geen instandhoudingsdoelstellingen voor stikstofgevoelige habitattypen of soorten met een stikstofgevoelig leefgebied (programma aanpak stikstof, december 2015). Stikstofdepositie is hier dus geen knelpunt. Aangezien stikstofdepositie geen knelpunt is binnen de Oude Maas, zijn daarop gerichte specifieke maatregelen voor dit gebied niet nodig. Voor nieuwe toekomstige plannen en projecten blijft de uitstoot van stikstof één van de toetsingscriteria voor vergunningverlening door de provincies in het kader van de Nb-wet.

In paragraaf 5.3 van het Algemeen deel is een handreiking opgenomen voor evenementen. Verder zal toetsing van nieuwe activiteiten op dezelfde wijze plaatsvinden zoals dat nu gebeurt, en kan de informatie uit het beheerplan hiervoor aanvullend worden gebruikt.

4.5 Niet vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist

Er zijn ook activiteiten die niet Nb-wet vergunningplichtig zijn, maar die wél mogelijke effecten hebben. Voor deze activiteiten geldt dat er mitigerende maatregelen vereist zijn.

Voor de Oude Maas zijn er geen activiteiten in deze categorie.

5 Worden de doelen bereikt?

Dit hoofdstuk geeft aan in hoeverre de instandhoudingsdoelstellingen voor Oude Maas bereikt worden in de eerste beheerplanperiode. Per cluster benoemen we de instandhoudingsdoelstellingen, vervolgens geven we aan op welke manier het eventuele knelpunt wordt opgelost en in hoeverre daarmee de instandhoudingsdoelstelling gerealiseerd wordt. Dit kan door een of meerdere onderstaande punten:

- 1 Het uitvoeren van reeds geplande maatregelen.
- 2 Het uitvoeren van (aanvullende) Natura 2000-instandhoudingsmaatregelen.
- 3 Voldoen aan de, in dit beheerplan gestelde, voorwaarden aan activiteiten die vrijgesteld worden van een Nb-wet vergunning.
- 4 Het uitvoeren van mitigerende maatregelen.

Bij het inschatten⁵ van het doelbereik gaan we er vanuit dat de maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd en dat aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan.

De ambitie voor de eerste beheerplanperiode is om minimaal verdere verslechtering van de natuurlijke kenmerken (habitattypen en leefgebieden van soorten) stop te zetten. Behoud⁶- en verbeteringsdoelstellingen kunnen worden gefaseerd naar een volgende beheerplanperiode, afhankelijk van de beschikbare middelen (zie Algemeen deel).

5.1 Habitattypen

De instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype 'vochtige alluviale bossen (zacht houtbossen)' wordt bereikt bij voortzetting van het huidige beheer.

De instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype 'slikkige rivieroeveren' wordt naar verwachting gerealiseerd door voortzetting van het huidige beheer, aangevuld met de reeds geplande, en al gerealiseerde, maatregelen uit het programma Deltanatuur en uit de Kaderrichtlijn Water.

Voor het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' treffen we aanvullende maatregelen om bestaande locaties met het habitatype uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren door beheer.

Door de uitvoering van de reeds geplande, en de aanvullende, maatregelen worden de instandhoudingsdoelstellingen voor alle habitattypen binnen de eerste beheerplanperiode bereikt.

⁵ Het doelbereik wordt ingeschat: monitoring zal uiteindelijk uitwijzen of de inspanningen voldoende zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken.

⁶ Voldoen aan een behoudopgave is niet altijd hetzelfde als het stopzetten van een verslechtering. De behoudsdoelstelling verwijst naar het kwaliteitsniveau (van de natuurlijke kenmerken) van een aantal jaar geleden. Verslechtering die in de tussentijd plaats heeft gevonden dient uiteindelijk te worden hersteld, om te voldoen aan de behoudopgave.

Soort	Knelpunt	Deltanatuur	KRW	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruidaten en zomen	Doelbereik in eerste beheerplanperiode	Doelbereik in tweede beheerplanperiode en later
Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)		x	x			
Slikkige rivieroeveren		x	x			
Ruigte en zomen (harig wilgenroosje)	Uitbreidingsdoel wordt niet automatisch gehaald. Vegetatiesuccessie en verdroging	x	x	x		
Legenda						
	Instandhoudingsdoelstelling wordt bereikt met (huidig) beheer					
	Instandhoudingsdoelstelling wordt bereikt dankzij instandhoudingsmaatregelen, voorwaarden en/of mitigatie					
	Instandhoudingsdoelstelling wordt niet bereikt					
	Maatregel uit reeds vastgesteld beleid (paragraaf 4.2)					
	Aanvullende instandhoudingsmaatregelen (paragraaf 4.3)					

Tabel 5.1. Doelbereik habitattypen binnen de Oude Maas.

5.2 Habitatsoorten

De instandhoudingsdoelstellingen voor de bever bereiken we door voortzetting van het huidige beheer en dankzij de vrijstellingsvoorwaarden ten aanzien van jacht, beheer en schadebestrijding ter voorkoming van geluidsverstoring van bevers op hun burcht.

Binnen de Oude Maas bestaat het leefgebied van de noordse woelmuis uitsluitend uit vochtig tot nat rietland. De maatregelen uit het reeds vastgesteld beleid (Deltanatuur en KRW) vergroten de dynamische en natte omstandigheden waardoor de concurrentiepositie van de noordse woelmuis ten opzicht van andere muizen (onder andere veldmuis) versterkt wordt. En een uitbreiding van geschikt leefgebied (zoals het areaal rietland) wordt gerealiseerd. De aanvullende instandhoudingsmaatregelen hebben, naast het uitbreiden van optimaal leefgebied (door het tegengaan van successie), ook betrekking hebben op de omschakeling van beweiding naar (gefaseerd) maaien. Dit komt omdat de noordse woelmuis slecht tegen begrazing kan. Daarnaast zijn er vrijstellingsvoorwaarden (onder andere het niet doorkruisen van rietvelden) voor jacht, beheer en schadebestrijding, die het leefgebied van de soort beschermen. De verwachting is dat de uitbreidings- en

verbeterdoelstelling na inzet van maatregelen wel in de eerste beheerplanperiode worden bereikt (Tabel 5.2). Om de versnippering van de leefgebieden van de noordse woelmuis tegen te gaan, bestaat het plan om in een latere beheerplanperiode verschillende leefgebieden met elkaar te verbinden.

	Knelpunt	Deltanatuur	KRW	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen	Voorwaarden aan jacht, beheer en schadebestrijding	Doelbereik in eerste beheerplanperiode	Doelbereik in tweede beheerplanperiode en later
Bever		x	x		x		
Noordse woelmuis	Afname leefgebied in kwaliteit en omvang. Leefgebied is versnipperd Uitbreidings- en verbeterdoel worden niet automatisch gehaald	x	x	x			
Legenda							
	Instandhoudingsdoelstelling wordt bereikt met (huidig) beheer						
	Instandhoudingsdoelstelling wordt bereikt dankzij instandhoudingsmaatregelen, voorwaarden en/of mitigatie						
	Instandhoudingsdoelstelling wordt niet bereikt						
	Maatregel uit reeds vastgesteld beleid (paragraaf 4.2)						
	Aanvullende instandhoudingsmaatregelen (paragraaf 4.3)						
	Bestaande voorwaarden en mitigatie						

Tabel 5.2. Doelbereik habitatsorten binnen de Oude Maas.

Bijlage A Activiteiten Oude Maas zonder significante gevolgen en niet Nb-wet vergunningplichtig

De onderstaande activiteiten zijn beschreven en getoetst in de Globale Effecten Analyse (Lubbe & van der Broek, 2010). Er is vastgesteld dat deze activiteiten, zoals in aard en omvang beschreven in de Globale Effecten Analyse, geen gevolgen hebben voor de Natura 2000-waarden. Ze zijn daarom niet vergunningplichtig en kunnen in dezelfde aard en omvang worden voortgezet.

Recreatie

- recreatievaart: varen < 20 kilometer per uur
- recreatieve activiteiten (bekend op peildatum 31 maart 2010, in de vorm van natuureducatiecentra, excursies terreinbeheerders)
- kanoën en waterfietsen
- gebiedsbreed gebruik en autonome ontwikkeling recreatievaart
- golfterrein De Maas (aan de Portlandse Zeedijk)
- oeverrecreatie op dijken (wandelen, fietsen) en aangrenzende buitendijkse gebiedsdelen
- oeverrecreatie strandjes (rekening houdend met de toegankelijkheidsregeling die voor de buitendijkse gronden geldt)
- oeverrecreatie op stranden (incl. paardrijden)
- sportvisserij vanaf boot
- sportvisserij vanaf oever
- jachthavens met het huidig aantal ligplaatsen (jachthaven Hoogvliet, jachthaven Spijkenisse, Rhoonse jachthaven, De Oude Maas Heerjansdam en jachthaven Heinenoord)
- beheer en onderhoud jachthavens, winterberging, hellingen en voorzieningen
- verblijfsrecreatie (buiten begrenzing, bungalowparken, campings)

Beheer en onderhoud (klein onderhoud, inspectie, het instandhouden volgens de Waterwet) van:

- havens, kunstwerken, glooiingen, kades, oevers
- lichtlijnen (openhouden)
- vaargeulen (baggeren)
- (recreatie)voorzieningen en natuur- en recreatieterreinen
- betonning vaarweg/vaarwegmarkering
- wegen en fietspaden (binnen de begrenzing)
- waterkeringen en objecten van Rijkswaterstaat (inspectie)
- naleving wetten en richtlijnen;
- recreatiestranden in de vorm van suppleties, afvalreiniging
- kabels en leidingen (voor zover externe werking of regulier onderhoud)

Industrie⁷, aanwezigheid en gebruik van:

- bedrijventerreinen
- (industrie)havens
- laad- en loskades voor overslag en bunkeren (Heerjansdam en Koedood)

Overig

- infrastructuur, verkeer op verharde wegen⁶

⁷ Zonder inbegrip van de eventuele stikstofuitstoot die met deze activiteiten gepaard kan gaan. Deze zal wel in aanmerking komen voor toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet.

- beroepsvisserij
- inname van zoet water
- land- en tuinbouwkundig gebruik buiten begrenzing
- scheepvaart, beroepsscheepvaart
- kleinschalige oefeningen calamiteitenbestrijding en reddingsbrigade

Bijlage B Synopsistabel

Habitatype/soort	Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling omvang habitatype/leefgebied	Doelstelling kwaliteit habitatype/leefgebied	Knelpunt	Deltanatuur	KRW	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen	Voorwaarden aan jacht, beheer en schadebestrijding	Realisatie doelstelling op korte termijn (< 6 jaar, eerste beheerplanperiode)	Realisatie doelstelling op langere termijn (> 6 jaar, tweede beheerplanperiode of later)
Habitattypen										
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	-	U	B	Ja	x	x	x		Ja met maatregelen	Ja
H3270 Slikkige rivieroever	-	B	B	Nee	x	x			ja	Ja
H91EOA Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	-	B	B	Nee	x	x			Ja	Ja
Habitatsoorten										
H1337 Bever	-	B	B	Nee	x	x		x	Ja	Ja
H1340 Noordse woelmuis	--	U	V	Ja	x	x	x		Ja met maatregelen	Ja
Legenda										
Maatregelen uit reeds vastgesteld beleid (paragraaf 4.2)										
Aanvullende instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000 (paragraaf 4.3)										
Onderzoek en monitoring (paragraaf 4.4)										
Bestaande voorwaarden (hoofdstuk 5)										
Nieuwe regulering in het kader van Natura 2000 Beheerplan (hoofdstuk 5)										

Bijlage C Detailkaarten

Oude Maas

Beverwaarnemingen

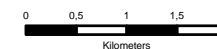
Legenda

- N2000-grens Oude Maas
- Bever waarnemingen

Bron: Natuurloket

RWS WD, 22-05-2013

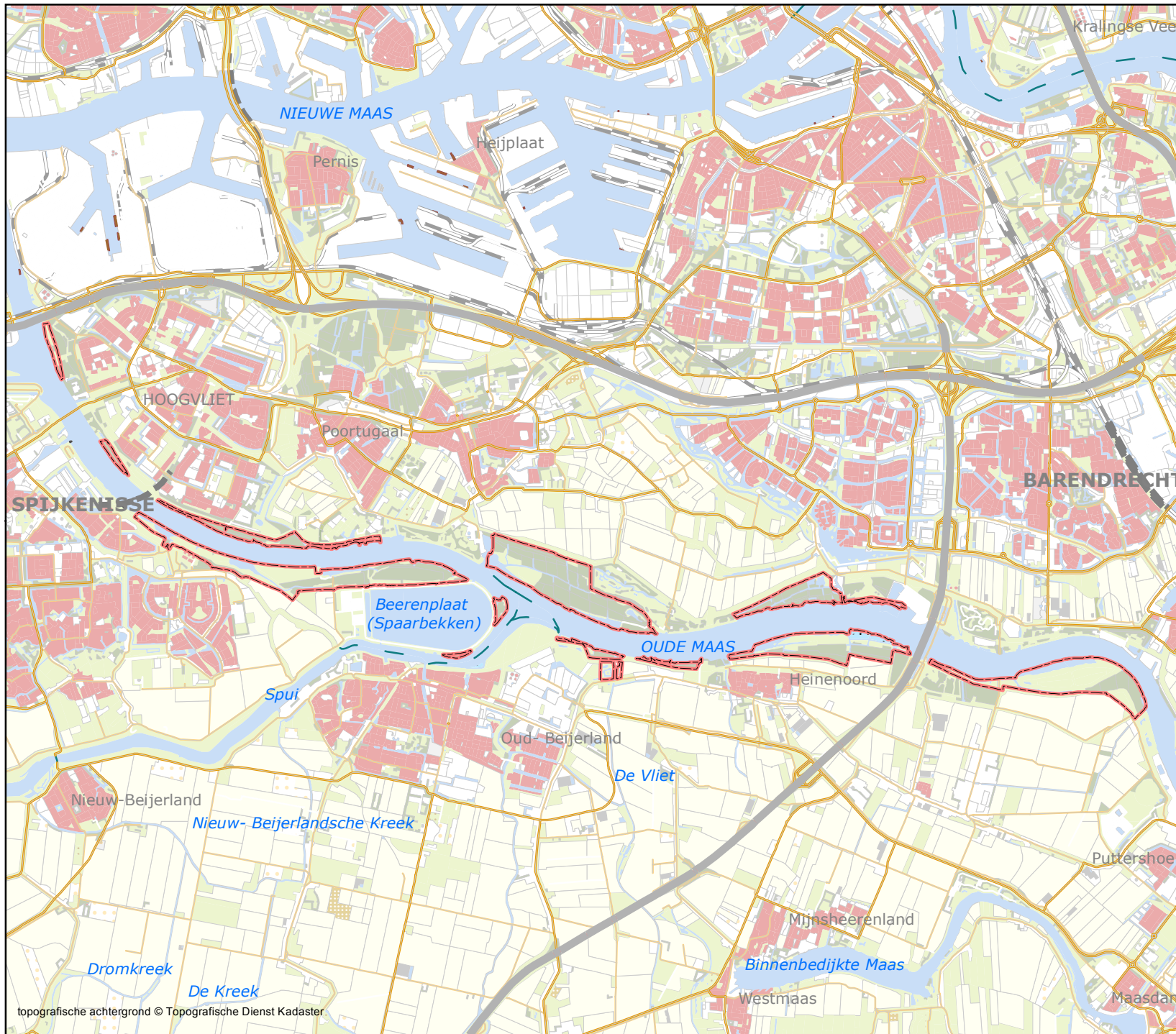
Schaal 1:75.000

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Waterdienst

topografische achtergrond © Topografische Dienst Kadaster

 N2000 begrenzing (feb 2015)

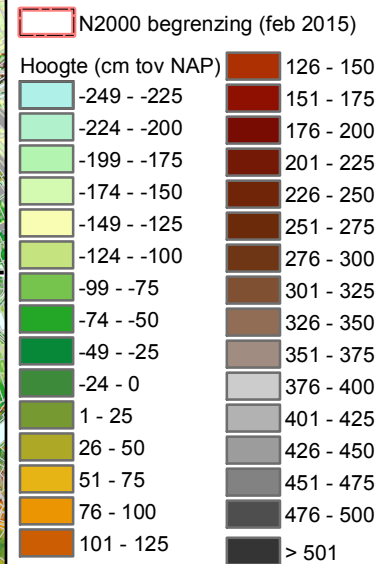
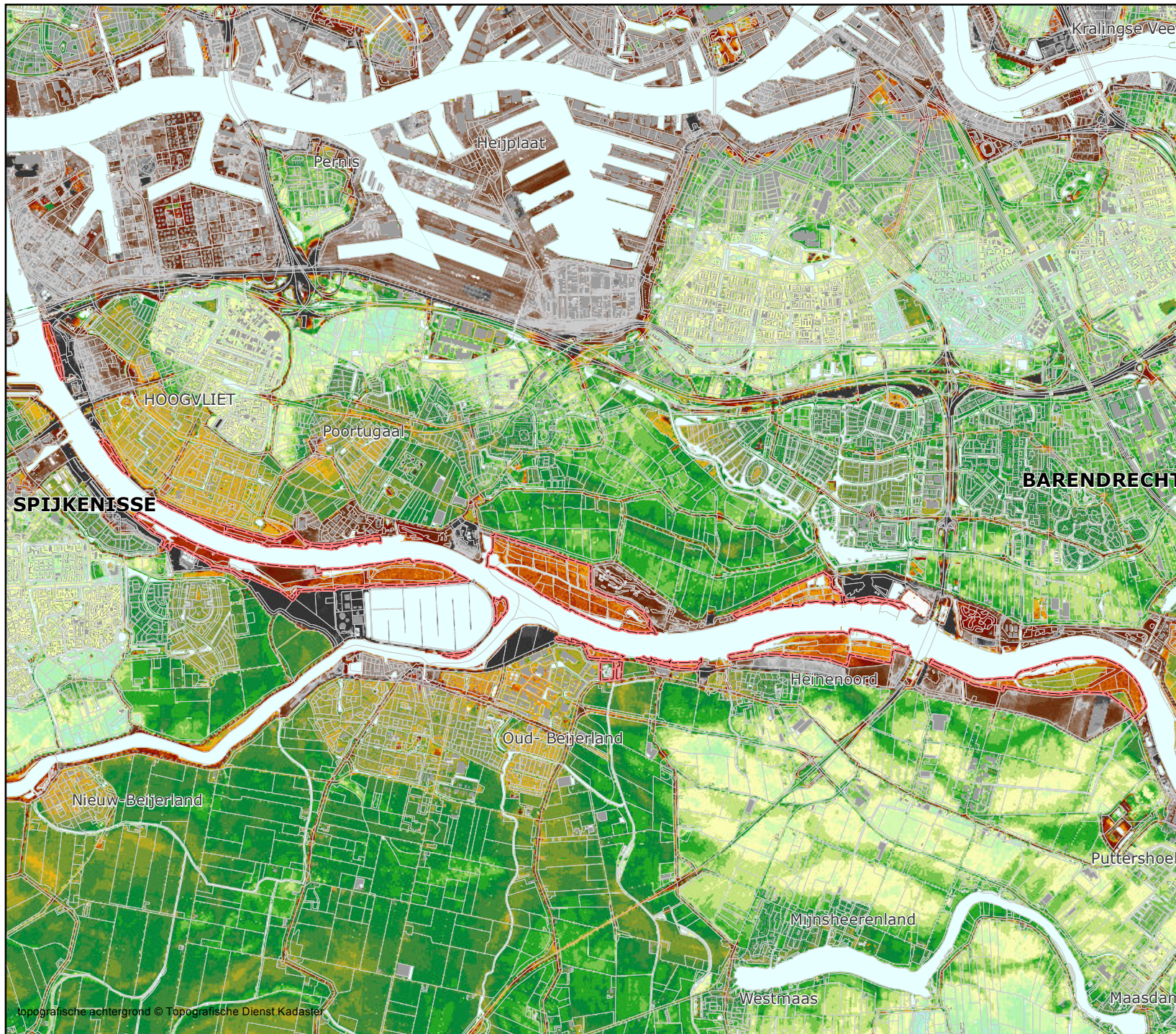
Begrenzing N2000 Oude Maas

08-04-2015

0 1,5 3 Km

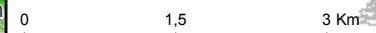

Rijkswaterstaat
 Ministerie van Infrastructuur en Watermanagement

Bodemhoogte Oude Maas

08-04-2015

Oude Maas

ECO-1.2a: Habitattypen

H0000 Geen habitatype
H3270 Slikkige rivieroevers
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
H91E0A Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)
H9999 Onbekend (zoekgebieden)

Legenda

N2000-grens Oude Maas

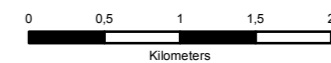
Habitatype (evt. in complexe samenstelling)

- H0000
- H3270
- H3270, H0000
- H6430B
- H6430B, H0000
- H6430B, H91E0A
- H6510A, H0000
- H91E0A
- H91E0A, H0000
- H9999

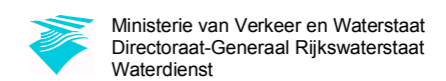
Bron: Rijkswaterstaat Zuid-Holland, Rijkswaterstaat DID, WUR Alterra

Referentie: N2000_0193

RWS WD, 18-04-2014

Schaal 1:50.000

topografische achtergrond © Topografische Dienst Kadaster

Oude Maas

Leefgebieden Noordse Woelmuis

Legenda

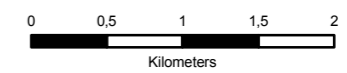
- N2000-grens Oude Maas
- Noordse_Woelmuis**
- Leefgebied Noordse woelmuis**
- Leefgebied
- Mogelijk leefgebied
- Nieuwe Deltanatuur potentieel geschikt

Bron: Provincie Zuid-Holland; Kees Mostert

Referentie: N2000_0300

RWS WD, 17-12-2013

Schaal 1:50.000

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Waterdienst

topografische achtergrond © Topografische Dienst Kadaster

Dit is een uitgave van:

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Kijk voor meer informatie op
www.rijkswaterstaat.nl/deltawateren
of bel 0800 - 8002

juni 2016